

ABONAMENTUL:

Pe an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE

se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Alt fapt divers.

Arad, 22 Octomvrie.

Cum? Peninsula balcanică arde în flăcări, săbii se ciocnesc și zângănesc, trosnesc și tunurile bubuie, — iar noi ne ocupăm de... *fapte diverse*?... — Ei vezi, se întâmplă în ciudățenia asta. — Mica Europa își are acum privirile și toată atenția îndreptată spre micii și gălăgioșii ei copii din Balcani, — și noi nu-i pasă și nu ne întreabă, pare-că nici n'am exista pe pământul acesta... Atunci ce să facem? Continuăm să ne educăm răbdarea, ocupându-ne de lucruri mărunte — lucrurile cari ne privesc pe noi nu pot să fie decât mărunțișuri, — și scriem înainte în cartea suferințelor noastre, în cartea tristelor rapoarturi în cari ne găsim, noi popoarele din această țară, nu balcanică, — și nu, Doamne ferește, fiindcă e ...mai rău decât balcanică.

Un fapt divers de care ne-am ocupat mai demunăzi, ne arăta indignarea compatrioților noștri maghiari că mereu și consecvent sunt *calomniati*, și aci în țară și în străinătate, — dar mai ales ne arăta trista, regretabila neînțelegere, din partea lor, a acestui fenomen, falșă lui interpretare, și de aci concluziile greșite și îndârjirea nenorocită rezultând din ele.

De ce adevărat ar fi maghiarii învinovați, de ce s'ar ridica plângeri sau condamnări aspre împotriva lor, — dacă nu ar fi povârnișul nenorocit pe care e dusă astăzi politica lor? — De ce s'ar ridica spre ceruri atâta fum acru și inecăcios, dacă nu ar fi a-

colo la obârșie focul în care ard popoare nedreptățite, apăsate, sugrumate?... — Ei, simt iei, mai la urmă, simt iei în sinea lor, maghiarii — unii sau mulți dintre dânșii, dacă nu chiar toți, — că plângerile și acuzările ce se ridică, oricât ar fi poreclite de unii dintre ai lor *calomnii*, tot își au răsunetul lor, și tot ajung, sau vor ajunge, să fie recunoscute ca îndreptățite, de cătră toată lumea... Simt acest lucru, și deci simt și trebuința de a se apăra, de a căuta să dovedească lumii cum-că nu e apăsare, nu e nedreptățire, nu e nici un fel de tiranizare a popoarelor nemaghiare aicea, — dimpotrivă, ele trăiesc aci ca în sânul lui... Arpad, — mai bine decât cei de acelaș neam cu ele în propria lor țară, — și așa mai departe.

Iată-ne ajunși la al doilea fapt divers... Il împrumutăm, bineînțeles, tot din ziarul maghiar: — Un profesor neamț „cu ochelari”, de pe-acolo de prin München de undeva, profitând de vacanța trecută, a întreprins o călătorie de studii prin Ungaria. Ajungând și printre șvabii din Banat, a tras la un birt, la care din întâmplare ospăta la o masă și subprefectul dela Ciacova. Neamțul profesor cu ochelari intrase într'o convorbire mai îndelungată cu un chelner al restaurantului, și își tot însemna, tot lua notițe despre ceea ce chelnerul îi spunea. A fost destul atâta, și a fost destul să știe că și chelnerul era de naționalitate șvab, pentru ca subprefectul să ghicească imediat, fără de altfel să fi auzit nici un cuvânt din convorbire despre ce putea să fie vorba între cei doi nemți. — Cu o siguranță neclătinată de cea mai mică îndoială, el se apropia de masa profesorului cu o-

chelari, îl salută — sau poate nici nu — și tună cu o voce de stentor: — „Să nu crezi ce-ți spune blestematul acesta de desperat. Cunt calomnii. Șvabii trăiesc în Ungaria cum nu se poate mai *in dulci jubilo*”... Și iată-l oferindu-se să demonstreze acest lucru neamțului cu ochelari chiar și *ad oculos*... — Neamțul politicoș, deși cu ochelari, primește să însoțească pe subprefect până la satul șvăbesc *Liebling*, al cărui nume a fost maghiarizat de curând în *Kegyencfalva*, deși nici un ungar nu sa' oploșit încă p'acolo, — și adunând la un loc câțiva șvabi mai corpolenți — căci așa pare că le este felul șvabilor pe acolo — i-a înfățișat profesorului neamț din München, cu emfatică și triumfătoare apostrofă: „Privește, iată aci victimele vrednice de plâns ale barbariei maghiare strigătoare la cer!...”

Și ziarul ungueresc care povestește această istorioară, o găsește atât de nostimă, încât nu se îndoiește că va face obiectul de haz al cetitorilor lui cel puțin câteva semestre...

Noi nu știm ce va fi răspuns profesorul neamț cu ochelari, — bănuim însă că dacă nu cu voce tare, dar cel puțin în sinea lui trebuie să-și fi zis: — „Atunci se vede că în țara unguerească ființele cele mai fericite trebuie să fie — porcii...” — În adevăr, dacă e vorba de grăsime, aceștia vor fi putând da ceva înainte nu numai celui mai corpulent șvab, dar și celui mai bine nutrit grof sau... subprefect.

E o glumă, în definitiv, da, — dar e o glumă cu înțeles foarte serios, și foarte trist. Înțelesul este că stăpânitorii noștri iau popoarele drept niște turme fără trebuințe su-

Flaubert și Maupassant.

— Destăinuiri inedite. —

De Adrian Corbul.

După cum v'am scris acum câțva timp în acest loc, în numărul ei din 25 Octomvrie, cred, *La Grande Revue* va publica un studiu foarte interesant sub titlul de *Guy de Maupassant intime (Notes d'une amie)*. V'am comunicat tot atunci căror împrejurări a datorat scriitorul acestor rânduri posibilitatea de a alcătui acest studiu, după documente strict inedite și absolut intime. În acelaș timp „Românul” a publicat un capitol din studiul ce va să apară în marea revistă franceză, și pe care l-am tradus sub titlul de *Maupassant și Zola*.

Vă trimit azi un alt capitol inedit, referitor la marele Gustave Flaubert. El conține anecdote respuse de nimeni asupra celui mai perfect romancier francez. Sunt sigur că vă va interesa. Scriitorii mai ales vor găsi într'însul sfaturi admirabile asupra artei lor, sfaturi culese de Maupassant din gura inimitabilului stilist și pe cari autorul lui *Bel-Ami* le-a urmat cu religiozitate în decursul carierei lui. Flaubert este ori când la ordinea zilei, în Franța; capitolul de mai jos însă va prezenta acum un interes particular în lumea literară franceză. Se știe că la 23 Noemvrie, Franța se pregătește a sărbători a cincizecea aniversare dela apariția romanului *Salambo*.

Dee-mi voe d. Alex. Vlahuță să-i dedic pasiunile absolute inedit de mai jos. Știu, ca atâți alții, că distinsul poet este cel mai ferbinte admirator al lui Gustave Flaubert, al cărui geniu, a cărei artă le-a înțeles așa de bine, lucru ce reese atât din operele literare cât și din părerile personale ale scriitorului român.

De acum, cuvântul îl are dna de X, distinsă și misterioasă iubită a lui Guy de Maupassant.

„Să vă povestesc și câteva anecdote asupra lui Flaubert. Lui Guy de Maupassant îi plăcea să-mi vorbească adeseori de marele scriitor, a cărei memorie o venera așa de mult; și ori de câte ori îmi vorbea de el, nobilul meu amic devenea grav și trist. Amintirea lui Gustave Flaubert îl obseda. Îmi spunea: „Il revăd par'că șezând la masa lui de lucru, ori stând în picioare în mijlocul odăii, gesticulând și strigând. Revăd mai ales privirea sa limpede, așa de blândă, așa de profundă, fruntea lui cheală, trupu-i înalt învâluit în halat. El a făcut din mine ceea ce sunt, par'că aud răsunându-mi la ureche sonorele-i hohote de ris”.

Intr'o zi, d. Paul Bourget sau d. Catulle Mendès, nu-mi mai aduc aminte care din doi, a mărturisit prietenului meu că arta la care a ajuns el, este tot așa de perfectă ca aceea a maestrului său. Maupassant a protestat cu căldură. El nu putea, în leala admirațiune pe care o avea pentru Flaubert, să admită așa ceva. Îmi

repetă adeseori: „Dar n'avem decât să deschidem *Salambo* ori *Madame Bovary* pentru a ne da seama de superioritatea lui Flaubert. Eu, numai recitind cărțile lui, mă conving mai bine de slăbiciunea mea. Ah! romanele lui Flaubert!”

Flaubert i-a spus într'o zi, la Rouen, pe vremea când Maupassant era încă obscur și necunoscut: „Da, da, tânărul meu amic, o să facem ceva din d-ta! Nu știi încă dacă vezi departe, dar vezi bine ceea ce vezi. Și apoi, îmi pare că ai o voință bondoacă (la volonte trapue), și aceasta e esențialul” (sic).

Altă dată, ducându-se să-și viziteze maestrul — era, îmi pare, prin 1878 — Maupassant îl găsi pe Flaubert tunând și fulgerând, cu o carte deschisă în fața sa. Atunci, Flaubert îi zise, gesticulând furios: „Mi-am adus azi dimineață aminte de felul cum a fost primită *Bovary* a mea, și mi se urcă sângele în cap în fața acestei Himalaya de prostie omenească (sic). Ah! burghezii, ferocii burghezi! Și inșiși spiritele mai pătrunzătoare au dovedit și ele în această împrejurare niște suflute de spițer (sic). Sainte-Beuve, bunăoară: ce burghez și el! Numai Taine a știut să vadă lucrurile sub lumina lor adevărată. Auzi! s'o găsească pe sârmana mea *Bovary* imorală, indecentă, mai știu eu ce!*) Mi-am recitat cartea închipuindu-mi că a fost scrisă nu de mine, ci de un altul, și mă simt, pe cinstea mea, miș-

*) Se știe că Flaubert a fost dat în judecată la apariția romanului său român. — A. C.

fletești, ci cari, din moment ce nu vor muri și de foame, apoi trebuie să se considere pe deplin mulțămite, și chiar fericite.

Adecă închipuiți-vă că turcul ar strânge la un loc câțiva bulgăroi cu ceafa groasă — de cari desigur se vor fi găsindestui în Macedonia, sau câțiva albanezi de aceia vestiți pentru statura și complexiunea lor athletică, și i-ar prezenta mamei Europa cu protestarea indignată: — „Privește, aceștia sunt oamenii cari îndrăsnesc să strige în contra barbariei și apăsării otomane!...” Ce ar mai avea de răspuns Europa? Așa e că ar trebui să-și tragă reverența și să silească pe bulgar, sârb, albanez, grec să-și pună botul pe labe?... — după demonstrația și logica în fața cărora se extaziază confrății noștri maghiari.

...Ei, iată ce mai putem scoate și învăța din „faptele diverse” la cari suntem reduși, noi cari n'avem nici un cuvânt în plănuirile și sfaturile unde se hotărăște soarta popoarelor, ci ca în vremile cele mai de teroare, putem răsufla și ne putem răsbuna, amarul, nu mai prin pilde și fabule...

Consiliu de miniștri în Viena. În mod semi-oficios se anunță, că pe Luni, 28 Oct., va fi convocat consiliul de miniștri la Viena. Se va discuta chestiunea nouilor linii ferate din Bosnia și se vor face pregătirile pentru proxima sesiune a delegațiilor. Din partea guvernului ungar vor lua parte la consfătuire prim-ministrul Lukács, ministrul de finanțe Teleszky și ministrul de comerț Beöthy László.

Prim-ministrul Lukács despre reforma electorală. „Budapester Tagblatt” publică un interview avut cu Lukács asupra reformei electorale. Prim-ministrul Lukács a declarat, că proiectul e aproape gata și probabil încă în cursul lunii Noemvrie el va fi depus pe biroul camerei.

În jurul dictaturei militare din Croația. Comisarul regesc Cuvaj și oamenii săi au primit, cum și era de prevăzut, cu o vădită neplăcere știrea despre dictatura militară ce o pun în vedere cercurile conducătoare din Viena. Au pornit acum o vie agitație în contra planului Vienei și sprijiniți și de presa ungurească

încearcă să convingă guvernul din Budapesta, că prin numirea unui guvern militar se face primul pas spre realizarea trialismului și în consecință îi cer să intervină cu toată puterea pentru menținerea stării actuale. E interesant a vedea, cum oamenii lui Cuvaj, în agitația lor împotriva guvernului militar, cad dintr'o extremitate într'alta, desmițând ce au afirmat ieri și afirmând ce au desmițit alatăeri. Odată afirmă că întreagă opinia publică din Croația s'a revoltat aflând de planul Vienei, altădată iarăș spune că dictatura militară e așteptată cu brațele deschise de toți aceia cari făuresc planuri iredentiste, deoarece în numirea guvernului militar ei văd căderea aderenților din Croația ai uniunii cu Ungaria. Oricum ar fi, zicem noi, decât un regim Cuvaj, dușman libertății poporului, țara va primi, desigur, mai bucuros dictatura militară. La mai rău și așa nu se poate aștepta.

O demonstrație a Slavilor de sud în contra monarhiei. În cafeneaua „Central” din Abbazia s'a întrunit Sâmbătă, un mare număr de reprezentanți ai tuturor provinciilor sudice locuite de Croați și Sloveni. S'au rostit discursuri violente mai ales în contra lui Cuvaj și a regimului inaugurat de el. Cel mai agresiv dintre oratori, Dr. Czervak, fost deputat în Reichsratul din Viena, a învinuit chiar și pe moștenitorul de tron că nu poartă îndestul la inimă soarta popoarelor slave din sudul monarhiei, ci le lasă pradă satrapilor guvernelor ungurești. Adunarea a mai hotărât să inițieze o colectă în favorul văduvelor și orfanilor eroilor sârbi și muntenegrini, căzuți pe câmpul de luptă.

„Agitații pangermane.” Ziarele ungurești atrag atenția guvernului că în țimturile de pe lângă Leitha un „agitator” neamț a pus în picioare întreg publicul și autoritățile, cari abia mai pot împiedica răspândirea ideilor pangermane, infiltrate în mare parte chiar și în organele administrative ale comunelor nemțești. Se plâng apoi că agitatorul neamț și-a ajuns scopul mai ales în comuna Neijder dezvoltând o largă activitate pentru a introduce în școlile de acolo limba germană curată ca limbă de propunere, ba a putut îndupleca chiar și pe conducătorii unui institut de credit și economii să poarte actele oficiale în limba germană. Era de prevăzut că acest „fapt îndrăzneț” să nască în populația maghiară un mare resentiment și împreună cu primarul care încă era un gur a început să presioneze asupra institutului pentru a-și relua forma oficioasă de mai înainte. Se

cat până la lacrimi. S'o osândească pe această femeie așa de nefericită în viață, și ale cărei sentimente și facultăți au avut pentru a se esersa un mediu așa de puțin asimilabil, pe această femeie a cărei inimă era făcută pentru o singură iubire, unică, dar care a avut așa de puțin noroc în alegerea amantilor ei. Ah! burghezii! Aș vrea să mi se permită să fac eu însu-mi critica cărții mele; le-aș arăta eu lor cum trebuie să se analizeze un roman. Și îți jur că l-aș judeca pe al meu cu multă imparțialitate, căci conține greșeli, *bon Dieu!* greșeli pe cari ei nu le-au semnalat, dar pe cari eu le cunosc și cari mă fac să sufar, *sacredieu!*...”

Am transcris aproape cuvânt cu cuvânt lucrurile acestea povestite mie de Maupassant, și pe cari le-am consemnat în carnetul meu, un ceas după ce le-am auzit. De asemenea, cele ce urmează:

„Ca să compui un roman sau o nuvelă, i-a spus Flaubert lui Maupassant, trebuie mai întâi să cugeți multă vreme la planul general. Odată ce el este bine alcătuit în capul d-tale, treci la detalii. Adecă, să stabilești fiecare capitol în parte, fără a te gândi nici odată mai departe înainte de a-l fi fixat pe hârtie. Eu, bunăoară, îmi indic o pagină, o singură pagină de scris, și nu ies dintr'însa până ce n'am sfârșit-o. În clipele acelea, restul romanului nu există pentru mine; nu cuget la nimic altceva, afară de pagina sau de capitolul pe care mi-am propus să-l scriu.

„Acum, în ce privește amănuntele, iată ce te mai sfătuiesc: sapă-le așa de bine în creierul d-tale încât să ți se pară că auzi răsunând la propriile d-tale urechi glasurile personajilor cari au de vorbit și să vezi d-ta însuși obiectele cari le înconjoară. Căci trebuie să scrii în așa fel ca cetitorul să vadă apărând în ovalurile lui o sau ale lui a, în toate deschizăturile slovelor din cari formezi cuvintele d-tale, chipurile rânjitoare ori senine ale ființelor pe cari voiești să le reprezinti. Apoi, când vei descrie un asfințit de soare, trebuie ca cetitorul să aibă impresia de a vedea în roșu această pagină, sau în verde, pagina în care îi vei fi descris o livadă. Totul e de a găsi cuvintele conforme, colorate ori sonore, de care ai nevoie”.

Acum, dacă voiești să știi în ce fel lucra Maupassant, recitiți aceste sfaturi ale lui Flaubert. Autorul lui *Bel-Ami* le-a urmat întotdeauna cu sfințenie. „Acest fel de a scrie, spunea el, este cel mai bun pe care și l-ar putea cineva închipui”.

Paris, Octomvrie.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziari dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

vorbește, că agitatorul ar fi un student universitar din Viena, unde are și un frate băcan; dela acesta ar fi primit el ideile atâtaoare pangermane.

În cele din urmă autoritățile au intervenit, expulzând pe primejdiosul „agitator” din țară.

România și războiul.

Marele ziar francez „Le Temps”, organul oficios al guvernului, publică în Nr. 18736 următorul articol de fond despre România:

Depeșe din Londra anunță că România ar fi decisă să iee măsuri militare în cazul unei învingeri bulgare. Va fi vorba nu de măsuri luate, ci de măsuri cari vor trebui luate. România, în ultimele săptămâni, a modificat tema marilor sale manevre, transportându-le din Dobrogea la picioarele Carpaților. Toate știrile arătau că guvernul român este absolut calm și hotărât să nu iasă din neutralitatea sa. Cum pot să se împace aceste informații contradictorii?

De când a primit Carol de Hohenzollern, în 1866, coroana României, scopul său constant a fost să libereze țara sa de diferitele cătușe cari o strângeau. În Octomvrie 1866 el primi investitura dela sultan. În 1878, după glorioasa participare a armatei române la războiul ruso-turc, tratatul din Berlin transforma principatul său vasal într'un regat independent. Politica română n'a încetat de atunci să vrea ca această independență să devie din ce în ce o realitate. Chiar controlul ce și l-au rezervat marile puteri asupra afacerilor din Balcani îi era neplăcut. România nu voia să fie pusă în rândul statelor balcanice. În 1897 ea se plângea că a primit comunicarea unei note austro-rusești adresată acestor state pentru ca să le impuie liniște în Macedonia. În 1907 însă ea se bucură că a scăpat de o comunicare asemănătoare celeilalte, atribuind acest rezultat fericit conversațiilor pe cari le avusese regele Carol la Viena cu împăratul Austriei, cu dnii Aehrenthal și cu Isvolski.

Balcanică era însă România din cauza intereselor etnice pe cari ea le avea în Macedonia. În 1904 și 1905 ea nu încetă să reclameze o protecțiune mai energică a Cuțo-Vlahilor, cari sunt supuși turci. Cu o tenacitate neînfrântă ea protestă în contra vexațiunilor cari le aplica acestora patriarhul grecesc. Protestările aceste merseră până la ruperea relațiilor diplomatice cu Grecia, care dură doi ani, iar succesul câștigat, România îl datorește Turciei. Grație silințelor pline de răbdare ale ministrului său din Constantinopol, dl Alexandru Lahovary, astăzi ministru la Paris, ea obținu garanții cari contribuă să aducă politica ei macedoneană în armonie cu politica sa generală, să deosebească clar situația ei de cea a Bulgariei, a Serbiei și a Greciei și să fie ferită de a mai cere concursul Europei, câte odată neplăcut, pe care însă celelalte state erau obligate să-l ceară.

Pentru a preciza această poziție, trebuie să ne reamintim ce a spus regele Carol, înainte de cinci ani, unui ziarist german, dlui Bratter. (Regele a spus că nu vrea să se aventureze în politica balcanică, ci va fi totdeauna de acord cu Austria și Rusia pentru menținerea lui statu quo. În felul acesta l-a sfătuit de mai multe ori și pe actualul rege al Bulgariei. Rusia și Austria se vor opune cu ultima energie ori cărei tulburări a statului quo în Balcani. Marile puteri pot să conteze

în senzul acesta la concursul legal al României).

Cu un cuvânt, regele Carol, voia să-și scoată spinul din jocul macedonean și să respingă ori ce solidaritate cu o politică balcanică, pe care el o credea că nu-i în conformitate cu interesele țării sale. De aceea nu ne-a surprins de loc când în luna lui Septemvrie 1910 mai multe ziare anunțau că între România și Turcia a fost încheiată o înțelegere militară. Corespondentul nostru din Constantinopol defini caracterul acestei alianțe în următorul mod: „Aranjamentul acesta se referă la politica ce o va urmări România în cazul unor complicațiuni balcanice. Această politică, al cărei caracter general va fi, după cum mi se spune, neutralitatea, se va inclina, într'un asemenea caz, mai degrabă către Turcia.” Turcii și Românii desmintă, e adevărat, că n'a fost încheiată nici o alianță, opinia europeană însă remase sceptică. Lumea-și aducea aminte de neîncrederea provocată în București prin aspirațiile Bulgariei relative la Dobrogea, își aduceau oamenii aminte și de epistola regelui Carol, cu data din 9 April 1877 către tatăl său. „Neutralitatea este de multă vreme un punct de vedere abandonat acum. Situația politică a României pretinde ca ea să meargă cu cei mai tari”. În 1877 ea a mers cu Rusia. În 1910, după războiul din Manciuria și după anexarea Bosniei, nu era logic ca ea să meargă cu ceilalți? Regele însuși, din 1907, n'a definit clar prin acordul cu sultanul, politica sa macedoneană? (Regele Carol spune că sultanul cunoaște sentimentele M. S. și politica Sa relativă la Cuțovlahi. Asemenea și Hilmi Pașa, inspectorul general din Macedonia, precum și marele vizir de atunci, Ferid Pașa, cari știu că nu există bande românești în Macedonia, cu toate că unii oameni din București pledează pentru înființarea unor asemenea bande cu scopul de a „respinge atacurile celorlalte naționalități”. Regele a declarat însă că în cazul acesta nu se va mai interesa de chestia macedo-română, ceea ce a și avut efect.)

Înțelegerea turco-română, scrisă sau verbală, concorda astfel cu tendințele generale cari îndreptau România spre Tripla alianță, amica Turciei. Regele Carol putea să fie surd la chemarea sângelui care curgea în vinele sale? Fără îndoială că între Austria și Dânsul erau dificultăți pe cari vremea le-a mai înlăturat, fără să le rezolveze însă. „Deși încearcă cei din Viena”, zise El într'oză, când la Belgrad Ballplatz-ul (Austria) era stăpân, „să puie mâna pe mine, eu nu mă voi lăsa să mă facă sârb”. Cu toate, aceste dela anul 1909, vizita în România a arhiducelui Francisc și a principesei de Hohenberg indică o schimbare, pe care lumea o punea cu toată dreptatea în legătură cu petrecerea în București a moștenitorului german, într'acelaș an. În 1912 șeful statului major general al Austro-Ungariei, și nu de mult contele Berchtold, au fost, după cum știm, oaspeții regelui Carol.

Din reamintirea acestor fapte fizionomia

politice românești reiese cu mai multă claritate. Criza actuală o află pe România indiferentă față de revendicările reformatoare ale celor patru state cari au declarat războiul. Ea a regulat singură chestiunea macedoneană, într'atâta cât o interesa, și ea respingea orice solidaritate de metodă cu vecinii săi. Din contra ea pare că cu toate că raporturile ei cu Turcia au fost regulate și deci n'are față de aceasta nici o obligațiune militară contractată: de aici vine și neutralitatea pentru care s'a declarat. Ea nu ascunde însă că orice modificare a statului quo teritorial o va indemnă să-și susție pretențiile sale: de aici vin măsurile ei militare de precauțiune. Ea apare deci într'o situație care ne reamintește mult pe a Austriei — și în aceeași vreme își înmulțește manifestațiile de curtuozie față de monarhia vecină cu ea.

E destul ca să putem conchide fără temeritate că România, în criza care începe, va îndrepta pașii săi după cei ai Triplei alianțe, grijind să rămâie străină de o alianță balcanică pe care ea n'a văzut-o cu ochi buni, și că își va rezerva dreptul să discute, în caz, că, în urma unui războiu norocos, această alianță își va propune să schimbe frontierele materiale sau influința morală.

Dela congresul național-bisericesc.

Sedința a șasea.

S'a ținut Vineri d. a. la orele 4. President I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu. Notar de sedință Dr. Teodor Burdan.

Notariul Dr. Ioan Pap cetește procesul verbal al sedinței premergătoare. Se autentică.

Deputatul Nicolae Ivan face constatarea, că deputatul Dr. G. Rocșin, care a cerut concediu pe restul sesiunii în sedința de înainte de amiază, nu e încă verificat. Propune deci, ca rugarea sa de concediu să fie predată comisiunii verificătoare.

Se primește.

P. S. Sa, Episcopul Dr. Miron E. Cristea propune, ca față de fondatorul Trandafil și soția sa Maria, biserica să-și arate recunoștința în felul că consistorul mitropolitan să fie îndrumat să stabilească o zi din an, în care să se celebreze parastas în toate bisericile noastre pentru odihna sufletelor marilor fondatori.

Propunerea se declară de urgentă și se primește în unanimitate, fără discuție.

Deputatul Dr. Val. Moldovan se roagă de concediu pentru restul sesiunii. Concediul cerut se acordă.

Se intră în ordinea de zi.

În numele comisiunii școlare raportează deputatul Dr. V. Branisce asupra proiectului de regulament pentru examenul de calificățiune învățătoarească la institutele pedagogice profesionale ale mitropoliei gr. or. rom. din Ungaria și Transilvania.

Expune împrejurările cari au reclamat compunerea acestui nou regulament, însă deosebiriile dintre regulamentul nou și vechiu, scoțând la iveală inovațiile introduse în noul regulament, apoi propune, ca regulamentul să fie primit în general și în special, cu unele mici modificări stilare.

Proiectul de regulament se votează în general; iar la discuția pe articole deputatul Nicolae Ivan propune o modificare stilară la §-ul 27 din regulament, cerind ca în loc de „și în limba maghiară” să se zică: „și în traducere

maghiară”. În urma explicărilor date de raportor, propunerea se retrage.

P. C. Sa Arhimandritul Dr. Marion Pușcariu, excepționează dispoziția trecută în regulament, ca toate chestiile referitoare la examenele de calificățiune să se ia din competența consistorului și să treacă în competența direcțiilor dela pedagogii. Mai ales nu consimte cu aceea, ca diploma de învățător să fie extrădată din partea comisiunii examinătoare, ci dorește să se mențină usul de până acum, și diplomele să le dea consistorul, precum și admiterea la examenele de calificățiune să se facă prin consistor.

Vorbește deputatul Dr. Nicolae Oncu, care pledează pentru primirea textului din regulament, conform propunerii comisiunii.

P. C. Sa, Protosinaxelul Roman R. Ciorogariu, constată, că diploma nu o poate subscrie și extrăda decât numai cel ce a luat parte la examinarea respectivului, pentru că numai el poate purta răspunderea pentru calculii dați. Roagă congresul să primească textul din regulament.

Excel. Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu, dă unele lămuriri, iar deputatul Lazar Triteanu pledează pentru votarea textului din noul regulament, însă cu un adaos, anume, ca diplomele să fie subscribe și de arhierul, respective de președintele consistorului.

Deputatul Vasilie Goldiș nu află de necesar adaosul. E pentru primirea textului din regulament.

Raportorul Dr. V. Branisce răspunde la observările făcute în contra textului din regulament, pe care-l recomandă din nou congresului spre primire.

P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Marion Pușcariu insistă pe lângă acceptarea vederilor sale, cari sunt în consonanță cu dispozițiile statutului organic. Propune, ca în chestii de examene de calificățiune să dispună și în viitor consistorul.

Propunerea P. C. Sa, pusă la vot, nu se primește. Se pune la vot propunerea deputatului Lazar Triteanu, ca diplomele să fie subscribe și de Arhieriei, și se primește.

Se declară în urmă votat și pe articole proiectul de regulament pentru examenele de calificățiune învățătoarească.

Comisiunea fundațiunii Gozșdu, constituită sub președinția protopresbiterului Andreiu Ghidiu, raportează prin raportorul Dr. Petru Corneanu, asupra socotelilor acestei fundațiuni de pe anii 1909, 1910 și 1911. La propunerea comisiunii, socotelile se aprobă și reprezentanței fundațiunii Gozșdu i se dă absolutul îndatînat.

Regularea competențelor exactorului, cu ocaziunea exmisiunilor, încă nu s'a făcut; consistorul mitropolitan se îndrumă deci, a face, respective a exopera dela reprezentanța fundațiunii această regulare.

Alegerea dlui Dr. Ioan Mihu de membru în reprezentanță, în locul decedatului Ioan cavaler de Pușcariu, se ia la cunoștință cu aprobare.

Comisiunea financiară, prin raportorul Nicolae Garciu, raportează asupra socotelilor consist. mitropolitan, pe anii 1909, 1910 și 1911.

Se cetește raportul consistorului mitropolitan în chestia aceasta și se propune aprobarea socotelilor, aflate în perfectă regulă, iar congresul le aprobă și dă absolutul consistorului mitropolitan.

Comisiunea mai propune, ca în viitor la socoteli, consistorul mitropolitan să alătore și un conspect sumar despre fonduri și fundațiuni.

Propunerea se primește.

Sedința proxima se anunță pe Sâmbătă la orele 10 dimineața. Sedința se ridică la orele 6 seara.

Sedința a șaptea.

S'a ținut Sâmbătă, în 6 (19) Octomvrie, în sala mare a casei comitatense. S'a deschis la orele 10. Preșident I. P. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, notar de sedință Augustin Ghilezan.

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4

Vis-à-vis de Librăria „Diecezană”.

Protocolul ședinței premergătoare, cetit prin notarul Dr. Teodor Burdan, se autentică, cu mici modificări stilare.

Deputatul Dr. Alexandru Morariu i se acordă concediul cerut pe restul sesiunii.

Deputatul Dr. Nestor Opreanu adresează interpelație înaltului prezidiu în chestia comunei bisericești din Hodmezövásárhely, soasă de sub jurisdicțiunea mitropoliei noastre prin dispoziție ministerială.

Excelența Sa Mitropolitul Ioan Mețianu, expune fazele prin cari a trecut afacerea, și își dă părerea, că interpelația ar putea să fie trecută la consistorul mitropolitan pentru a mai face în chestia aceasta aceea ce s'ar mai putea face.

Vorbește din nou interpellantul, apoi deputatul Vasile Goldiș, care comunică adevăratul motiv al dispozițiilor luate în chestia aceasta din partea guvernului și propune predarea interpelării în competența consistorului mitropolitan, spre a face toți pașii pe cari îi va afla de ducători la scop.

Congresul decide în acest înțeles.

Se intră în ordinea de zi.

Comisiunea verificatoare, prin raportorul Dr. G. Popa referază asupra mandatului deputatului Dr. G. Rocsin, ales în cercul Tinca. Propune, ca actele să fie predate spre întregire consistorului mitropolitan, iar verificarea numitului deputat să fie ținută în suspens.

Se primește.

Acelaș raportor propune, ca față de decedatul deputat congresual Dr. Traian Puticiu, congresul să-și exprime condoleanțele prin sculare (se face), iar consistorul mitropolitan să fie îndrumat să iee măsuri pentru efectuarea noii alegeri.

Se primește.

În numele comisiunii bisericești raportează Dr. Nestor Opreanu asupra proiectului de regulament pentru procedura judecătorească în cauzele matrimoniale. Propune acceptarea proiectului în general, ca bază pentru desbaterea specială.

În contra proiectului vorbește P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, pentru proiect deputatul I. A. de Preda, iar deputatul Dr. V. Branisce prezintă un proiect nou de regulament, pus pe alte baze.

Vorbesc la obiect: Dr. G. Dobrin, Arhimandritul V. Mangra, P. Cosma, Excelența Sa Mitropolitul Ioan Mețianu, Vasile Goldiș, Arhimandritul Dr. Il. Pușcariu, iar congresul primește proiectul de regulament prezentat din partea comisiunii.

La discuția pe articole, la care au participat deputații: Dr. Branisce, I. A. de Preda, Dr. G. Popa, Vasile Dămian, Nicolae Garoiu și raportorul, se primesc modificările propuse din partea comisiunii. Proiectul de regulament se declară votat și pe articole.

I. P. S. Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu necesitat fiind să se depărteze, predă prezidiul P. S. Sale Episcopului Ioan I. Papp, care consultă congresul, dacă vrea continuarea desbaterii, ori amânarea ședinței, și pronunțându-se congresul pentru amânare, anunță ședința proximă pe d. a. la orele 4 punând la ordinea zilei alegerile pentru consistorul mitropolitan și delegațiunea congresuală, se închide ședința la orele 12 și jumătate.

Ședința a opta.

S'a ținut Sâmbătă, în 6 (19) Octombrie, d. a. la orele 4. Președinte I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, notar de ședință Mateiu Voileanu.

Procesul verbal al ședinței premergătoare, cetit prin notarul Augustin Ghilezan, se autentică.

Înaltul prezidiu enunță, că regulamentul pentru procedura judecătorească în cauzele ma-

trimoniale, cotate înainte de amiazi, intră în vigoare imediat după publicare.

Se intră în ordinea de zi.

Raportorul Dr. Nestor Opreanu propune în numele comisiunii bisericești, ca propunerea înaintată congresului din partea deputatului Aurel Papp, în chestia împiedecării lăței nazarenismului și a baptismului printre Români, să se predea consistorului mitropolitan spre studiere și aflarea modalității ducătoare la scop.

P. S. Sa, Episcopul Dr. Miron E. Cristea, crede, că măsurile înșirate în propunere nu vor fi suficiente pentru atingerea scopului. Preoții noștri nu sunt pregătiți pentru a putea face pe misionarii printre cei rătăciți. Ar dori deci să se ia măsuri, ca în teologie să se introducă studiul erezilor moderne: al nazarenismului, baptismului etc. pentru ca preoții să le cunoască forma și ființa. Ar dori apoi, să se facă pretutindeni catehizarea tinerimei, pentru a fi ferită pe calea aceasta de a cădea în mrejele nazarenismului.

Vorbește la obiect P. C. Sa, Protosințelul Roman R. Ciorogariu, apoi Excelența Sa, Mitropolitul Ioan, spunând că întregirile propuse de P. S. S. Episcop Miron nu cad în competența congresului; iar congresul primește propunerea comisiunii și predă întregirile părintelui Episcop Miron consistorului mitropolitan, ca material de studiu.

Se naște discuție. Vorbesc deputații Roman R. Ciorogariu, protosințel, și Nicolae Ivan, explicând intenția propunătorului (care e absent).

Restește o vorbire mai lungă deputatul Dr. V. Branisce, înfierind și condamnând pornirea anarhică a unora dintre preoți, cari bruschează pe Arhierii, bruschează poporul, desconsideră superioritatea bisericească și vreau să plece pe căile socialiştilor, adresându-se celor necompetenți pentru ajutorul pe care numai dela popor și dela biserică pot să-l ceară și primească. E de datoria congresului să iee măsurile posibile pentru ameliorarea situației preoțimeii, dar să se iee măsuri și pentru împiedecarea și stârpirea anarhiei.

P. C. Sa, Arhimandritul Hamsea arată, că conluze pentru îmbunătățirea dotației preoțimeii a luat congresul în sesiunea trecută și a luat și în sesiunea actuală (ședința III). E pentru propunerea comisiunii.

Deputatul Dr. G. Dobrin dorește, ca congresul să se ocupe serios cu afacerea, să arate fapte, pentru că numai atunci se va reduce numărul nemulțumirilor. Să se vină deci cât mai în grabă în ajutorul preoților, dar să se pună capăt anarhiei.

Vorbește în chestie personală P. C. Sa, Arhimandritul Augustin Hamsea, apoi vorbește P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, spunând, că fără congruă, așa cum ar dori unii, nu se poate face îmbunătățirea sortii preoțimeii, și nici preoțimea nu va renunța la congruă. Dar și de altcum congresul a decis, să se ceară urcarea congruei.

De aceeaș părere e și P. S. Sa, Episcopul Ioan al Aradului, care află de corectă propunerea comisiunii, pe care o primește.

Se pun la ordinea zilei alegerile pentru consistorul mitropolitan.

Excelența Sa, Mitropolitul Ioan, numește scrutinători pe dnii: Dr. Eusebiu R. Roșca, protosințel, Petru Ionaș și Constantin Pepa. Se cetește lista deputaților congresuali și răspund 67, cari depun în urnă listele de votare.

Comisiunea scrutătoare se retrage acum pentru a face adunarea voturilor date, iar congresul își continuă lucrările.

La propunerea deputatului Dr. Nestor Opreanu, ca raportor al comisiunii bisericești, se predă consistorului mitropolitan spre studiere și posibilă executare propunerea deputatului congresual Gherasim Serb, în chestia luminării de ceară pe seama bisericilor, și propunerea P. S. Sale Episcopului Miron, în chestia aplicării de cantori salariați.

Asemenea se predă consistorului mitropolitan spre studiere și executare propunerea deputatului Nicolae Borzea, în chestia catehizării elevilor dela școlăle de meserii și anume, la propunerea comisiunii școlare, făcută prin raportorul Dr. V. Pahone asupra regulărilor intrate la congres. Sunt două și amândouă se predau consistorului mitropolitan spre rezolvire în cercul său de competență.

Comisiunea financiară raportează prin raportorul Dr. N. Vecerdea asupra propunerii deputatului Gherasim Serb, în chestia desfacerii cărților oficioase, nu prin protoprosbiteri, ci prin librării. Comisiunea propune admiterea propunerii. Deputatul Nicolae Zigre face contrapropunerea, ca să se mențină usul de până acum.

Congresul primește contrapropunerea. Se menține usul din trecut.

Budgetul consistorului mitropolitan pe cei trei ani următori, la propunerea comisiunii financiare (raportor Dr. Nic. Vecerdea) se votează.

P. C. Sa, Protosințelul Dr. Eusebiu R. Roșca, comunică acum rezultatul alegerilor.

Au fost aleși următorii:

a) În senatul bisericesc, asesor ordinari: Dr. Iosif Traian Badescu, protosințel cu 62 voturi, asesor suplent, Ioan Pepa, protopop, cu 63 voturi.

b) În senatul școlar, asesori ordinari: Lazar Triteanu cu 56, Andreiu Bârseanu cu 67, Roman Ciorogariu cu 65, Dr. Iosif Gall cu 64, Vasile Goldiș cu 52 și Dr. Valer Branisce cu 57 voturi.

Asesori suplenți: Dr. Ioan Mihiu cu 62, Dr. Nicolae Comșa cu 58, George Serb cu 67, Dr. Ștefan Petroviciu cu 67, Dr. Nestor Opreanu cu 66 și Gherasim Serb cu 65 voturi.

În senatul epitronesc, asesori ordinari: Mateiu Voileanu cu 67, Partenie Cosma cu 66, Dr. Gheorghe Dobrin cu 67, Dr. Aurel Novac cu 64, Nicolae Zigre cu 64 voturi, iar suplenți: Dr. Ioan Stroia cu 67, Ioan Droc cu 67, Dr. Lucian Borcia cu 66, Dr. I. Șenchea cu 66, Mihaiu Veliciu cu 56 și Dr. Petru Corneanu cu 65 voturi.

I. P. S. Sa, Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, îi declară pe toți aleși, iar pe cei aleși în senatul bisericesc îi întărește și din a sa parte, dându-le binecuvântarea arhieriască.

La propunerea deputatului Nicolae Ivan se aleg în delegațiunea congresuală pentru despărțirile ierarhice următorii: P. C. Sa, Arhimandritul Augustin Hamsea, Dr. Iosif Gall și Petru Truția din dieceza Aradului, apoi P. C. Sa, Arhimandritul Filaret Musta, Elie Trăilă și Dr. Petru Zepeneag din dieceza Caransebeșului. Congresul enunță, că președinte al delegațiunii e Excelența Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu, iar locțiitor P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp al Aradului.

Ședința proximă se anunță pe Duminecă la orele 10 jum. Ședința se ridică la orele 7 seara.

Ședința a noua.

A fost ultima ședință a congresului. S'a deschis la orele 11 fără un sfert, prin I. P. Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu. Notar de ședință Mateiu Voileanu.

Se intră în ordinea de zi.

Comisiunea specială, încredințată cu studierea chestiei, dacă se pot împărți, ori nu, fondurile destinate pentru episcopiiile noii, ce sunt a se înființa, raportează prin Emanuil Ungurianu, că vorba poate să fie numai despre fondul Șaguna, astăzi urcat la suma de 872.826 coroane, care în idee ar putea fi împărțit în trei părți, manipulându-se separat, însă tot la consistorul mitropolitan, ca: „fondul Șaguna pentru episcopia Timișorii”, „fondul Șaguna pentru episcopia Orășii-mari” și „fondul Șaguna pentru episcopia din Cluj”. Comisiunea face propuneri în acest înțeles.

P. S. Sa, Episcopul Ioan al Aradului e în contra împărțirii, pentru că acesta ar fi un lucru

(T6 502-10)

INSTIINȚARE.

Aduc la cunoștința on. public din loc și provincie, că atelierul meu de

Rugând binevoitorul sprijin al on. public din loc și provincie, sunt

Cu distinsă stimă:

croitorie engleză pentru domni
din strada József Főherczeg nr. 2. I-am strămutat în strada József Főherczeg nr. 1. etajul 1.

Tóth Ferencz.

prenatur. Cere luarea obiectului dela ordinea zilei.

Vorbesc la obiect: P. Cosma, Dr. Nestor Opreanu, P. C. Sa, Arhimandritul Mangra și raportorul Em. Ungurianu, iar congresul, cu respingerea propunerii comisiei, trece la ordinea zilei; nu admite împărțirea fondului, care rămâne să fie administrat și în viitor ca până acum.

Rugarea de acelaș cuprins a consistorului din Oradea-mare, la propunerea comisiei speciale (raportor Dr. G. Dobrin), după ascultarea părerilor Excelenței Sale, Mitropolitului Ioan Mețianu ale P. S. Sale Episcopului Ioan, ale deputaților I. A. de Preda, Vasile Goldiș, Vasile Mangra și ale raportorului, se respinge.

Acelaș raportor propune, ca fondul pentru înființarea episcopiei din Timișoara, administrat de consistorul arădan, să fie predat spre administrare mitropoliei. Vorbește P. S. Sa, Episcopul Ioan Al Aradului, care e în contra extrădării fondului, apoi Excelența Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu, P. C. Sa, Arhimandritul V. Mangra și Vasile Goldiș, iar congresul decide ca fondul să rămână în administrarea consistorului arădan.

Acelaș raportor în numele comisiei organizatoare propune, ca propunerea deputatului Dr. V. Pahone, de a se cassa taxa de 40 coroane stabilită pentru înaintarea de recursuri la consistorul mitropolitan, să fie respinsă. Se primește. Propunerea deputatului Gherasim Serb, de a se sistematiza posturi de canceliști pe lângă protopresbiteri, la propunerea aceluiaș raportor se predă consistorului mitropolitan spre studiere.

Congresul apoi, ca for da arbitru, decide, la propunerea aceluiaș raportor, și ascultând părerea P. S. Sale Episcopului Ioan Al Aradului, că fondul cultural, proprietatea numai a consistorului acestuia, nu și proprietatea consistorului dela Oradea-mare.

În chestia limbei de catehizare congresul în sesiunea trecută adusesese o hotărîre, pe care guvernul a cassat-o prin rezoluțiune preainaltă. Raportul consistorului mitropolitan despre pașii întreprinși în direcția aceasta, și special înaintarea unei reprezentățiuni explicatoare (la care nici până astăzi răspuns nu a sosit) la guvern, cu rugarea, ca să fie prezentată și Maj. Sale, — congresul îl ia la cunoștință.

Se stabilesc speșele congresului și se iau dispoziții cu privire la autenticarea proceselor verbale despre cele două ședințe din urmă, apoi Excelența Sa, Mitropolitul Ioan Mețianu, rostește vorbirea publicată la loc de frunte al ziarului nostru.

Răspunde în numele congresului P. C. Sa, Arhimandritul Dr. Ilarion Pușcariu, mulțumind Excelenței Sale pentru indulgența, tactul și înțelepciunea cu care a condus debaterile congresului.

Ședința, și cu ea sesiunea ordinară congresuală, se încheie la ora 1 d. a. Excelența Sa, Arhimandritul și Mitropolitul Ioan Mețianu, părăsesc sala, însoțit de P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp Al Aradului. (Părintele Episcop Miron Al Caransebeșului, fiind ocupat în altă parte, nu a putut participa la ședința aceasta) între șgomoțcasele aclamări ale deputaților congresuali și ale publicului asistent.

„Tel. Rom.”

Scrisoare din Roma

Marconi a pierdut un ochi. — Incercarea de otrăvire a 2000 de persoane.

Roma, 19 Octombrie.

(Dela corespondentul nostru.) Aseară târziu a sosit la Roma știrea că Marconi inventatorul telegrafiei fără fir, în urma unei operații chirurgicale ce a trebuit să i se facă, a pierdut ochiul drept.

Știrea aceasta a produs cu atât mai mare impresie, cu cât marele și nemuritorul Marconi, omul secolului care a dat omenirii una din cele mai mari invențiuni ce a venit până acum în lume, a rămas extropiat în urma unui accident de automobil.

În ziua de 25 Septembrie n. trecut, Marconi

se ducea cu automobilul dela Pisa spre Genova. Conducea însuș mașina, în care se afla nevasta sa, doamna Marconi, damă de Curte a Casei Regale italiene. Decdată, la o cotitură, automobilul a văzut apărând un alt automobil care venea în sens contrar, și cum curba era bruscă și șoseaua strâmtă, ambele mașini s'au ciocnit, sfărâmându-se ambele motoare și prin urmare și felinarele și geamurile cari sunt în față, de protecție. Nenorocirea a vrut ca geamul să rănească cu sfărâmurile lui pe Marconi, care cum spusei conducea mașina.

Imediat rănitul a fost transportat la cel mai apropiat spital, în orașul Spezia, și i s'au dat toate îngrijirile necesare cerute de împrejurări așa cum i se cuvenea marelui om.

Însuș regele Italiei, zilele trecute a fost în persoană să viziteze pe Marconi, care era asistat în spital de cei mai buni medici, precum și de nevasta sa.

Ieri, a sosit la Spezia celebrul profesor oculist Fuchs din Viena, și în urma consultului ce i s'a făcut bolnavului și asistat de patru profesori italieni, Marconi a fost operat și vai! a trebuit să i se scoată ochiul drept.

Neplăcuta impresie ce aceasta știre a produs la Roma, va avea o vie repercuzie în întreaga lume, Marconi fiind astăzi mondial, iar invenția lui, fiind considerată cea mai mare a secolului.

Ar fi și mai mare nenorocirea dacă și ochiul rămas, cel stâng, ar fi în pericol, căci deseori, în oculistică, o boală trece dela un ochi la celălalt. „prin simpație” cum se zice în medicină.

O curioasă răsunare, care seamănă cu tentativa criminală de acum câțiva ani, care a costat viața a câțiva ofițeri din statul major austriac, s'a întâmplat la Milan.

De câțiva ani, scumpetea traiului merge tot crescând și în Italia ca și aiurea, și în aceeaș proporție, prețul chiriilor se urcă mereu.

La Milano, ca și în toate celelalte orașe din Italia, chiriile au ajuns aproape îndoit din ceia ce erau mai acum câțiva ani și din pricina aceasta, proprietarii caselor sunt ținta urei chirișilor.

Acum trei zile, 2000 de proprietari de case cu chirie din Milan, au primit prin poște un aviz tipărit, prin care li se recomanda niște prafuri, o nouă descoperire științifică zicea avizul, cari vindecă o multime de boli ale stomacului și ale digestiei. Împreună cu avizul, li se trimisese și câte două prafuri, spre încercare, iar la sfârșit, era o iscălitură „Sanitaria”.

Mulți din cei ce au primit prafurile le-au luat și la toți s'au manifestat grave simptome de otrăvire, astfel că cinci sau șase persoane, în momentul când vă scriu, au viața în pericol.

Cercetările poliției, până în prezent, nu au dat nici un rezultat precis. S'a putut constata că acest atentat criminal a fost îndreptat numai asupra proprietarilor de case cu chirie; că avizele s'au tipărit într'o tipografie milaneză care de cinci zile s'a vândut altui patron; că avizele au fost comandate prin poștă, dintr'un alt oraș (Domodossola); și că scrisorile trimise împreună cu otrava, au fost puse la cutie chiar în Milan.

Până acum, nu se cunoaște bine natura otrăvei care a fost trimisă, se crede că este vorba de cianur de mercur. Analiza ce se face în laboratorul din Milan, nu a dat încă publicității rezultatele cercetărilor.

Un fapt este de observat: cum se încrede lumea în doctorii, și cum este gata să ia orice praf ce i se spune, fără să cerceteze nici ce fel de praf este, nici dacă medicul este sau nu de părere să-l ia. Această ușurință regretabilă, probabil că o vor plăti cu viața lor câteva din persoane ce s'au grăbit să ia doctoria trimeasă lor.

Faptul criminal, demn de cel mai descreerat anarhist smintit, nu are păreche decât cu acela comis în Austria, și care a fost pedepsit cu ștreangul.

În Italia însă pedeapsa cu moarte nu mai există, și dacă s'o descoperi cine a fost criminalul sau criminalii, ca un exemplu ar trebui aplicat maximalul de pedeapsă prevăzut de legi.

I. T. Alian.

Din cercul învățătorilor.

Vrem o educație.

Anul 1907 a adus potop de primejdie asupra școlii românești dela noi. În convorbirile zilnice ce auzi, la gazetă citești acest refren de durere și de tânguire.

Sub lovitura acigașe ne-am trezit, vorbele au început să curgă râuri, ne-am pornit și pe calea faptelor. Pe lângă ținerea la suprafață a chestiei școlare, ne-am ales cu clădiri frumoșele, ridicate din pungi sărăcăcioase, și clădirile aceste fac po-doaba satelor și învățământului nostru primar.

Societatea, superioritățile bisericesti, ziaristica poartă deopotrivă viu interes și cuvenită preocupare școlii. Noi, învățătorii, răbdurii, cum ne-a învățat să fim amarul suferințelor de lung șireag de ani, fărămarca nădejdiilor noastre de bine, așteptăm ziua luminoasă, clipa mare, când ne vom vedea urcați pe pedestalul cuvenit, de unde să sămănăm întărîre în inimi, bărbăție în suflete. Vorbele frumoșele teliute facă-se fapte, altfel dorul după avânturi rămâne dor platonie.

Și pentru ca visul mântuirii noastre, să nu se distrame, mai ales acum c'a prins colțul lui să crepe poșghița nepăsării, mă văd silît să sporesc și eu vorba, cu gând să întetesc, dacă pot, munca îndreptată către lipsuri, pe urma cărora suferă cauza, și puă piedecă în dezvoltarea firească a școlii românești.

„Să ne susținem școala” e o lozineă azi de însufletire și ne bucurăm din adâncul inimii noastre, când ni se desfășoară înaintea ochilor asemenea manifestări de înțelegere pentru rostul instituției în slujba căreia obosim.

La aceste ocazii, — nu vorbesc cu glas cobitor, ci cu graiul sincer al neîndestulării, — noi observăm că se vorbește de școală ca de o abstracție ideală, răsărită în mijlocul frământărilor și strădanilor noastre de a nu lăsa lăcomia hrăpăreacă a străinului să-și implante ghiara în așezămintele noastre culturale. Noi suntem jienți în sentimentele noastre românești și putem fi stânjenți în credințe, când vedem că se vorbește de școală aparte de învățători, că se lucrează pentru școală nu și pentru învățători.

Poate șovăirea în focul luptei, nerecunoașterea, nepăsarea, nevrednicia este cauza de noi trăim în ochii, gândul, inima altora numai când ne plângem pentru câte o nedreptate la consistor, când vre-o gazetă se plînge de înstrăinarea unora ori laudă purtarea bravă a altora.

Există la noi un specimen de simandicoși, ce au învățat obiceiuri străine, și, la vre-o adunare unde ținem să ne înființăm și noi, învățătorii, domniile lor își plimbă leneș privirea peste fețele noastre serioase, extrem de serioase. Ceilalți din societate, poate mai puțin distinși îi secondează, nedându-ne atenție, ea și când noi am fi balastul sindrofiilor lor.

Nu vine nici unul să-ți întindă mâna, să te întrebe ce ai în satul tău, cum merge învățătura copiilor. Noi ne închipuim că aștia, așa de bogați, n'au de a face cu noi, mult prea bogați și strălucți ca să sezi la o masă cu ei.

Aici și pe tot locul vorbește banul, zice învățătorul intrat nu de mult pe poarta vieții. Și, pentru ban, ca să-l aibă și el, se ploconeste inspektorului.

Noroc, că cei mai mulți se opresc aici, dar am văzut că apariții bolnăvicioase și-au făcut intrarea, în care materialismul, cu jocul lui demonic, a secerat suflete, care gonesc după argint cu orice preț, chiar cu disprețul și defaimarea neamului.

După ce am făcut icoana, pe fond psihologic, în contururi largi, a învățătorimei de azi, să-mi dați voie să trag concluzia: Viața noastră socială nu e stabilită, educația noastră națională nu e îngrijită. Nu suntem vrednici să fim tratați așa mașter, doar noi încă suntem frântură din trupul neamului, și noi suntem schinteie din sufletul comun.

Voim să ni să facă educația în adunările noastre, care să fie cercetate de aleșii neamului. Să ni se audă vrerea, râvna în grai, nu numai în haina neînsufletită a literii. Vrem cursuri speciale de educație, cu înlesnirile posibile pe urma sărăciei noastre. Nu ne lăsați singuri. Să ne încredințăm că și noi avem în cine ne bizui și curajul crește în comunitatea de idei a minților înțelegătoare.

Chiar la adunările corporațiilor învățătoresci din despărțăminte ne-ar fi cu mare cinste să vedem în mijlocul nostru pe presidentul desp. „Asociațiunii” însoțit de alți pretini de muncă și tovarăși de gânduri. — dimpreună cu sătenii am avea tot atâtea sărbători culturale, nu de a face paradă, ci sărbătorirea muncii spornice.

Dacă suntem la răspântie între două căi, iată respingem ademenirile violene, desmerdările de ghiță ale străinului. Imbrățișerile frățești le dorim și noi!
Târnavcanul.

Liga națională aeriană și bogătașii din România.

București, Octomvrie.

Primim următoarele:

Se știe că față de laudabila inițiativă luată în Franța și Germania pentru strângerea fondurilor spre a înjgheba câte o flotă aeriană, în momente de entuziasm, câțiva români de inimă în frunte cu prințul Bibescu au luat frumoasa inițiativă spre a strânge fonduri necesare pentru înjghebară și la noi a unei flote aeriene înființând în acest scop o „Ligă Națională Aeriană”. Ei bine, trebuie să se știe și să se ia notă de aceasta că: spre rușinea bogătașilor din România abia s'a strâns ridicola suma de 4000 de lei pentru un scop atât de înalt! Acum vă întreb, unde sunt bogătașii din România? Oare rolul acestor bogătași în majoritate greci este numai să sugă vloga țaranului român, fără a contribui cu nimic la prosperarea țării pe care o exploatează?

Văzând atâtea nepăsare din partea bogătașilor greci de origine moșieri și cu drepturi politice în țara noastră, mulți români care ar putea da ceva pentru un scop carer nu vor să dea nimic, cum o să dea ei?

Vedeți dar cum grecii din țară, acești parasitari, pe lângă că nu contribuie cu nimic în această țară, dar ne-au stricat și ne strică moravurile. Având toate acestea în vedere și lăsând la parte Franța și Germania despre care am vorbit mai sus, vom vedea cât să dă pentru Liga Aeriană de mili. nu mai departe decât în Austria.

Cetese tocmai în „Universul” cu data de 7 Octomvrie că casa de bancă Rothschild a donat azi pentru Liga Aeriană Austriacă suma de 100.000 de coroane, iar firma Frații Guthmann a donat deasemenea 100.000 de coroane tot pentru același scop.

Iată că toți bogății dau în alte țări până și străinii! La noi nimeni nu dă nimic fie pentru orice scop cât de înalt, și noi avem foarte mulți bogătași dar ce folos, că acești bogătași care ar putea să dea ceva sunt spre nenorocirea noastră mai toți străini de neamul nostru, bulgari, armeni, albanezi și în special greco-fanarioti, cari au au nici un pic de recunoștință față de această țară pe care o exploatează în mod barbar, deși se bucură cu toți de drepturi politice și au întâietate în România! Acești străini de origine greco-fanariotă fac parte din cea mai ingrătă specie de oameni din orientul Europei! Acești exploatare să poartă în modul cel mai barbar cu țararii de pe moșiile lor, de aceea țaranul român este îndebitocit și adus în cea mai neagră sărăcie. Având în cărmuirea țării astfel de cărmuitori vitregi străini de neamul nostru cu gândul numai de a ajunge la putere spre a se îmbogăți după sistemul fanariot din timpul epocii celei negre. Iată de ce e atâtea trândăvie, atâtea nepăsare la noi în țară, iată de cine am moștenit toate relele, toate păcatele de care n'am putut scăpa nici până astăzi.

Iată pentru ce nu mișcă pe nimeni orice durere ar veni dela frații de peste hotare, iată pen-

tru ce noi din țara liberă suntem lipsiți de sentimentul național, iată pentru ce n'avem nici un ideal căci râul se scurge de sus în jos și înecă tot poporul. Iată pentru ce, nu numai pentru Liga Națională Aeriană nu se dă nimic, dar nici pentru Liga culturală a tuturor Românilor acești străini nu dau nici un ban și de aceea Liga

noastră Culturală este cea mai săracă instituție culturală din Europa.

Bulgarii ne-au luat înainte în toate privințele izgonind din sânul lor pe acești parasitari, de aceea acolo este atâtea viață și atâtea aspirații, acolo nu se mai găsește ca la noi în trebile țării, parasiti cu nume.

Răsboiul balcanic.

Spre Adrianopol! — Italia și răsboiul balcanic. — România aprobă revendicările statelor balcanice. — Turcia va respinge propunerea unei conferințe europene. — Acord secret între Turcia și Italia. — Grecii au ocupat Elasona. — Când va interveni Austro-Ungaria? — Un succes al muntenegrinilor. — Turcii posedă o armată de 1,400.000. oameni. — Răsboiul european inevitabil.

Arad, 22 Octomvrie.

Știrile sosite de pe câmpul de luptă dovedesc, că armatele celor patru state balcanice operează, până acuma, cu succes. Ele înaintează tot mai mult pe teritoriul turcesc și au reușit să cucerească multe poziții turcești importante. Armatele aliaților balcanici au făcut mulți prizonieri și au luat prăzi bogate dela turci. Ce-i drept, sosesc știri și despre învingeri turcești, aceste sunt însă știri de ale ziarelor turcești, căroră, firește, nu li se poate da crezare, dat fiind faptul că *guvernul turec n'a permis nici unui ziarist să meargă la teatrul răsboiului.*

Știrile despre învingerile armatelor aliate pare a le confirma chiar și atitudinea ministerului de răsboiu turec, care păstrează o mare tăcere. Până acum *el n'a dat nici un comunicat despre evenimentele petrecute pe câmpul de luptă.*

Incontestabil deci, că dacă turcii au și avut succese, acestea n'au importanță strategică, deoarece e fapt, că operațiile militare ale celor patru state balcanice progesează mereu, într'atâtea, că în curând armata muntenegreană se va putea uni în sandjac cu armata muntenegreană. Faptul acesta îl confirmă, de altfel, și știrile sosite din Serajevo.

Intr'adevăr e de neînțeles planul de răsboiu al Turciei. Se știe, că Turcia nu era destul de pregătită în contra Greciei și a Muntenegrului, iar dimpotrivă e fapt, că în contra Bulgariei și Serbiei tocmai Turcia începuse mobilizarea, și tocmai această acțiune a Turciei îndemnase statele balcanice să facă și ele pregătiri militare. E de neînțeles deci, că armatele bulgară și sârbă înaintează atât de ușor.

Deodată cu răsboiul teritorial a început și *răsboiul naval.* Vasele de răsboiu turcești bombardează porturile bulgare *Varna* și *Burgas*, iar vasele grecești *blochează porturile turcești.*

Armata bulgară înaintează spre Adrianopol.

Soția, — Armata bulgară continuă cu energie mersul său spre Adrianopol. Câteva forțuri exterioare au fost luate deja prin asalt cu baioneta. Turcii au opus o rezistență crâncenă. Lupta s'a dat dela om la om, bulgarii trebuind să cucerească fiecare pas. Armata bulgară a fă-

cut numeroși prizonieri. Ea își continuă mersul cu mare grabă ca și când ar voi să cucerească Adrianopolul dintr'un singur asalt. După ce armata bulgară a trecut Maritza, ea s'a îndreptat pe malul stâng al râului spre Adrianopol, care va fi atacat cât de curând.

Se spune că forturile dela Kiriklisi s'ar fi predat după o luptă vioasă. Acest svon nu s'a confirmat încă până acum.

Alte știri lipsesc deoarece bulgarii sunt oameni serioși, nu fac presupuneri naive și vorbesc numai despre fapte implinite.

Bașibuzucii în Serbia.

Belgrad. — Din Procuplic se anunță, că la Propolatz un grup de comitajii sârbi a fost nimicit prin mijloace banditești. Comitajii luptau cu succes împotriva unui detașament turcesc. Turcii ridicară drapelul alb în semn că voiau să se predee. Comitajii, de bună credință s'au apropiat. Imediat, însă, fură înconjurati de Turci, cari li uciseră până la unul.

Din Crușevatz se anunță, că o bandă de bașibuzuci au năvălit în satul Balzevo. După ce și alte două fură complect nimicite și după ce uciseră oamenii și vitele, năvălitorii fugiră.

Declarațiile lui Giolitti.

Milano. Corespondentul din Roma al ziarului „Corriere della Sera” a avut un interview cu primul ministru Giolitti care s'a exprimat cu multă satisfacție despre atitudinea Italiei în timpul răsboiului deoarece unirea care a domnit în sinul națiunii a fost cea mai bună dovadă despre tăria ei și i-a ridicat mult prestigiul în străinătate.

Părerea sinceră a ministrului, e că Italia n'ar fi putut obține condițiuni de pace mai favorabile ca cele actuale. Tinta cea mai înaltă a Italiei a fost suveranitatea asupra Lybiei. Aceasta a fost atinsă. Rusia, Austro-Ungaria și Germania au și recunoscut suveranitatea. Celelalte vor urma în curând. O asemenea urgență e foarte vrednică de remarcat când e vorba de o acțiune diplomatică, atât de importantă. La întrebarea, dacă e adevărat că Franța vrea să facă să atarne recunoașterea sa de chestia regulării graniței între Tripolis și Tunis, Giolitti a declarat că granița Tunisului a fost stabilită încă într'o convenție anterioară dintre Turcia și Franța. Cu privire la numirea unui locțiitor al sultanului, primul-ministru a spus că Turcia ar trebui să aibă în Lybia o personalitate care să protejeze interesele otomane în urma proclamării suveranității italiene. Funcțiunea acestei personalități va fi exclusiv religioasă ca și aceea a reșul-ulema-ului din Bosnia. Afară de plata datoriilor statului Italia nu a luat față de Turcia nici un fel de alte obligații financiare. Evenimentele din Balcani nu au avut nici o influență asupra încheierii păcii. Tratatul de pace era gata formulat în toate punctele lui, când s'a aflat

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr.20

se capătă la

CI 132-100

— palatul Fischer Eilz —

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

despre existența Ligei balcanice. Cele două evenimente sunt neatârdate unul de altul. Noi am dus războiul cu Turcia, dar am evitat tot ce ar fi putut să provoace complicații în Balcani. Cu privire la actualul război, noi păstrăm aceeași atitudine ca și celelalte mari puteri, suntem neutri, dorim localizarea războiului și grabnica încheiere a păcii”.

Chestiunea operațiilor în Novi-Bazar.

Petersburg. — Știrea anunțată de ziarele sârbești anunțând că Serbia și Bulgaria au făcut declarații promițând că vor opera în sandjaciul Novi-Bazar numai în mod trecător și că Austro-Ungaria nu va întreprinde nimic, este prematură. Tratatative în această direcție au însă loc și se speră, că vor ajunge la un rezultat favorabil.

România aprobă revendicările statelor balcanice.

Londra. — Corespondentul ziarului „Times” din Sofia e informat, că guvernul român a aprobat, bine înțeles neformal, proiectul reformelor privitor la Macedonia, astfel cum au fost expuse în nota „Ligei balcanice”. Numai ultimul articol, care cere ca statele balcanice să participe alături de marile puteri la controlul superior al administrației Macedoniei, e considerat ca nepracticabil. România, adaugă corespondentul lui „Times”, având conaționali în Macedonia, privește cu simpatie luptele pentru libertatea acestei țări.

Studentii albanezi de partea Turciei.

Constantinopol. — Revoluționarul derviș Hima aflându-se aici a înrolat ca voluntari 400 de studenți albanezi pe cari îi va conduce la frontiera greacă. Sultanul a făcut cadou revoluționarului derviș un cal alb din grajdurile imperiale.

Criza financiară și chestia moratorului în România.

București. — „Agenția română” a transmis ziarelor următorul comunicat:

Unele ziare din străinătate publicând știrea inexactă că s'ar fi cerut guvernului român un moratoriu și că d. T. Maiorescu, ministrul prezident ar fi promis o satisfacție posibilă a acestei cereri, suntem autorizați a declara că o asemenea cerere nu a fost adresată ministrului prezident, că nici unui din organele autorizate ale comerțului român nu a manifestat asemenea intenții, starea economică și financiară a țării nereclamând nici o măsură de excepțiune.

Turcia va respinge propunerea unei conferințe europene.

Constantinopol. — Toate ziarurile turcești privesc cu neîncredere propunerea unei conferințe. Ziarul „Tanin” invinovește Europa de a fi îndemnat prin tăcere, înjghebarea federațiunii creștine din Balcani îndreptată în contra Turciei. Autorul articolului se miră că Europa se deșteaptă așa târziu spre a propune o conferință pe care Poarta e silită s'o respingă fără a cere să știe care ar fi programul de discutat.

Acord secret între Turcia și Italia.

Constantinopol. — Ziarul „Sabah” semnalează sub rezerve svonul după care s'ar fi încheiat o înțelegere secretă între Turcia și Italia, privitoare la eventualitatea războiului actual.

Bombardarea portului Varna și Burgas.

Constantinopol. — Agenția Herzog anunță din Constanța că la bombardarea dela Varna a luat o parte activă și vaporul „Heirredin Barbarossa”. Turcii aveau intențiunea de-a atrage în luptă torpiloarele bulgărești cari însă aveau ordin să nu înceapă nici o luptă neegală ci să se retragă în port. De aceea Turcii au bombardat portul timp de 3 ore dela o mare distanță, ceea ce a făcut ca pagubele să nu fie prea mari. Guvernul otoman a înștiințat guvernul francez, rugându-l să facă cunoscut societăților de navigație interesate, că a dat ordine flotei sale să bombardeze Varna și Burgas cari sunt blocate de alalțăieri.

Trupele grecești au ocupat Elasona.

Atena. — O secțiune a trupelor inamice, compusă din infanterie și artilerie, a fost bătută și gonită din pozițiunile sale de trupele grecești cari au ocupat Elasona. Turcii s'au retras spre trecătorile din Sarantaporon, unde forțele dușmane sunt concentrate. Trupele grecești au ocupat toate înălțimile situate la nordul orașului Elasona. Grecii au avut 13 răniți, dintre cari unul mai grav. Se așteaptă o bătălie decisivă.

„Crucea roșie” austriacă în lagărul muntenegrean.

Triest. — 300 membri ai „Crucei roșie” austriace, vor pleca pe bordul unui vapor al Ligei Dațmației, spre Muntenegru, împreună cu un întreg material sanitar.

Când va interveni Austro-Ungaria?

Köln. — „Kölnische Zeitung” primește din Constantinopol:

„Ambasadorul austro-ungar Pallavicini a vizitat pe marele vizir și i-a declarat, că dacă Turcia nu este în stare să apere sandjaciul Novi-Bazar, Austro-Ungaria îl va ocupa”.

Forțele beligeranților.

Viena. — Din Sofia se anunță că înaintarea Bulgarilor se face cu energie. Se așteaptă pe curând o bătălie. Turcii caută să pue tot ieșul de piedeci în drumul vrășmașului, totuș Bulgarii înaintează mereu. Forțele bulgare din fața Adrianopolului sunt mai mari ca ale Turcilor, deoarece rezervele Bulgarilor sunt cu mult mai numeroase decât se crede în Europa. Înaintarea se face din trei puncte de concentrare și cu toată energia. Pe câmpul de luptă din Macedonia Sârbii și Bulgarii sunt deasemenea mult mai tari ca Turcii. Afară de asta trebuie să se mai ție seamă și de înaintarea trupelor grecești.

Turcii posedă o armată de 1,400.000 oameni.

Berlin. — Un șef al junilor turci a declarat că imperiului are o armată de un milion și 400 mii de soldați. Guvernul a mobilizat această armată colosală în vederea unui atac din partea unei mari puteri, cheltuiind 320 milioane cu mobilizarea. Guvernul credea la început că Bulgaria mobilizează în 48 de ore, de fapt i-au trebuit însă 3 săptămâni. Turcia pentru mobilizarea completă a avut nevoie de 4 săptămâni, cu o săptămână numai mai mult decât Bulgaria.

Kiamil pașa profetește un război european.

Berlin. — După o telegramă a ziarului „Vossische Zeitung” Kiamil pașa a declarat corespondentului din Constantinopol al ziarului „Daily Cronicle”, că el consideră războiul balcanic ca o introducere a amestecului armat al unei mari puteri. Intre altele Kiamil pașa a declarat următoarele:

— Proclamația regelui Ferdinand atâră pe cea mai rea însușire dintre toate însușirile naționale, deoarece fiind adresată celor mai largi mase ale poporului deșteaptă în ele ura confesională. Regretăm, că cu toată prietenia solidă Anglia n'a putut să împiedece izbucnirea ostilităților. Acum, însă, ne amenință o nouă primejdie și în curînd, probabil, vom trebui să cerem ajutorul Angliei, dacă nu vom săi perim... Nădăduim, că Anglia, care este absolut neutră în acest război, va grijii ca să nu fim atacați pe la spate de către o altă putere câtă vreme vom lupta în contra inamicilor din Balcani. Ni-e teamă, — a terminat Kiamil pașa — că războiul balcanic se va extinde asupra Europei întregi. Prietenia Angliei față de Turcia în curînd va fi supusă la mare încercare.

A V I Z !

Aducem la cunoștință că în zilele aceste vom sista expedarea foilor la adresa acelor abonați cari n'au plătit abonamentul înainte. Rugăm deci cu insistență pe restanțieri să grăbească cu achitarea datoriei lor.

Administrația ziarului „Românul”.

Războiul din Balcani și atitudinea României.

(Sfârșit.)

Dacă, cum am arătat, conflictul din Balcani în fiecare clipă ne poate amenința cu complicațiuni, cari pot avea înrăurire hotărătoare nu numai asupra echilibrului de forțe în acest colț al Europei, ci și asupra îndrumării istoriei universale, — noi de mult ni-am ales calea. Acțiunea în această privință, de sigur nu este subordonată intereselor nimănui, dar ea trebuie coordonată cu marile interese ale civilizațiunii apusene. Intre Rusia despotică și cotropitoare și monarhia habsburgică, de ale cărei destine este legat viitorul atâtor milioane de Români, nu putem sta indiferenți și impasibili. Am avut prilejul de a arăta, în paginile acestei reviste*) că viitorul românismului și chiar al tuturor statelor balcanice atâră, în mare parte, de îndrumarea pe care fatal e menită s'o ia dezvoltarea interioară a imperiului habsburgic, și că în această privință sunt solidare interesele tuturor ramurilor în care s'a împărțit neamul nostru. Iar din partea imperiului de nord ne amenință veșnic desnaționalizarea și desființarea politică.

Dacă e cu putință de a coordona dezvoltarea noastră națională, pe de altă parte, cu ființa a patru milioane de români în sânul imperiului habsburgic, salvarea pentru cele două milioane de basarabeni nu poate isvorî decât din stăvilirea avântului panslavist.

Dar pentru ca întreg viitorul neamului nostru să nu fie compromis, trebuie să dăm dovada, în fața evenimentelor ce bat la pragul istoriei, oricum s'ar desăvârși ele, că suntem o forță conștientă și hotărâtă, că în această clipă de cumpănă suntem gata de a ne spune cuvântul și de a-l susține, la nevoie, prin puterea armelor.

Din toată această poate prea lungă expunere, rezultă lămurit că, față de manifestațiunile din Balcani, noi trebuie să stăm cu arma la picior pentruca nici o hotărâre să nu poată fi luată, de nimeni, fără de noi și împotriva noastră.

Mai mult. Orice hotărâre luată și orice soluție găsită, fără noi va fi în acelaș timp fatal, împotriva noastră.

Și aceasta ar fi adevărat chiar pentru cazul improbabil când toate agitațiunile de astăzi s'ar potoli fără război, și chiar fără nici o schimbare aparentă în Balcani.

Prestigiul unui popor, greutatea cu care cade în campania acțiunii internaționale, atâră în mare parte, de puterea lui de voință, de hotărâre cu care știe să-și apere drepturile și demnitatea.

Piemontul nu era direct interesat în războiul din Crimeea, dar Cavour, prin contingentul trimis sub zidurile Sebastopolului, a asigurat Italiei mîrea și rolul ei de mare putere. Dovada ex contrario ne-o poate da dezastrul Franței din 1871, care în mare parte se datorește indolenței manifestate cu prilejul războiului dintre Prusia și Austria, care în aparență nu o privea direct.

Dar chestiunea balcanică e de o atât de covârșitoare însemnătate pentru noi, încât numai arătând în orice moment, că suntem gata la toate jertfele pentru a rămânea un factor de căpetenie în rezolvirea ei, ne vom putea asigura, eventual, o soluțiune prielnică, chiar dacă nu ar exista nici o primejdie imediată.

Dar mai cu seamă în situația actuală, indolența și pasivitatea ar construi prin ele înși-le un verdict istoric de moarte națională și politică.

Cărmuitorii acestei țări își asumă, deci, o grea răspundere în fața neamului și a Istoriei, dacă națiunea noastră va fi stânjenită de orice considerațiuni lăaturalnice.

Colaborarea tuturor forțelor naționale pentruca statul român să poată fi, în acest moment la înălțimea misiunii sale istorice, este o datorie de care nu poate să fie iertat nimeni.

*) C. Stere, — Imperiul Habsburgilor și politica Românilor, — „Viața Românească”, vol. XI, 1908.

INFORMAȚIUNI

Arad, 22 Octombrie 1912.

Asupra oricărui ar cădea răspunderea pentru faptul că în lunile, cari ne-au adus la pragul acestor evenimente epocale, n'am găsit un scop mai înalt pentru cheltuiala energiei noastre decât războiul între tramwae și autobuse, — răspunderea acelor ce sunt în măsură și sunt chemați de a pune capăt acestui război rușinos nu va mai avea ispășire.

Astăzi neamul nostru are mai mult decât oricând nevoie de un guvern al țării, în jurul căruia să se poată strânge neamul întreg, și nu de un guvern de partid, preocupat numai de răsbunări meschine și de interese de preponderanță politică.

Il va putea găsi oare?...

La și, 25 Septembrie 1912.

(„Viata Rom.”)

C. Stere.

P. S. — **Adaus la corectură.** Telegrammele ne-au adus vestea că Muntenegrul a și declarat războiul. Iar Marile Puteri au căzut de acord să stăruie, tot pe temeiul faimosului „art. 23”, pe lângă Înalta Poartă, „verbal”, să realizeze... „Legea din 23 August 1880 pentru vialetele din Turcia europeană!”... În cazul cel mai bun, această procedură va putea amâna exploziunea finală pentru foarte puțină vreme. Se așteaptă numai primăvara?...

CRONICA ȘCOLARĂ

Cum ne iubim învățătorii noștri.

Comuna noastră bisericească din Arad susține din propriile sale puteri 4 școli elementare populare. Aceste școli ca edificii și ca aranjament pot azi rivaliza cu ori care școli populare din orașele mari. — Ți-e mai mare dragul să intri în ele. Învățătorii sunt la culmea chemării lor. Dar nici parohia, respective comitetul și sinodul parhial nu se lasă mai pe jos. De și materializește parohia stă destul de rău, căci are restanțe în cheltuielile cultului de 9—10 mii de coroane, totuși nu se retrag dela nici o jertfă, când e vorba de școală și învățător.

În școlile sale, splendid aranjate, comuna vrea să aibă și învățători liniștiți și mulțumiți, pentru ca să fie scutiți în școală — la lecții — de „toată grija cea lumească”. — Conduc de acest principiu bravul comitet parhial din Arad, în frunte cu neobositul său președinte, **Sava Raicu**, dând ascultare dorinței învățătorilor, în ședința ținută la 23 Sept. (6 Oct.) a. c. cu totalitatea voturilor a decis și a votat să se dea învățătorilor pentru anul curent 1912 un adaus de scumpete, și anume: celor cu familie câte 400 cor., iar celor fără familie câte 200 cor. în total 1400 (unamiepatrusute) cor. Dar fiind casa comunei goală comitetul împuternicește pe primul episcop, d. Constantin **Donu**, ca îndată după votarea acestui conclud și din partea sinodului parhial, să ridice suma ca împrumut dela Banca „Victoria” și să o plătească la mâinile învățătorilor.

Actan Dumineca trecută în 20 l. c. n. s'a ținut sinodul parhial sub președinția d. protopop V. Beles, care sinod, după lămuririle date de președintele comitetului parhial **Sava Raicu**, iarăș cu unanimitate și cu însufletire, fără nici o notă discordantă, a pus sigilul său de aprobare pe concludul comitetului.

Astfel învățătorii noștri capătă pe lângă salariu și un frumos adaus de scumpete, în sumă rotundă, ca să-și poată aranja afacerile și să intre în școală cu bucuria ce se vedea și pe fețele poporenilor la aprobarea acestui adaus în timpuri atât de critice.

Nu lăudăm pe nime, căci faptele bune se lăudă de sine. Constatăm însă cu mândrie, că comuna noastră arădană premerge cu acest frumos exemplu și dorim ca și celelalte comune, dintre cari multe stau mai bine materializate decât a noastră, să urmeze acestui frumos exemplu, căci și mulți dintre ceilalți învățători vor fi poate și mai lipsiți decât cei din Arad.

Comitetul și sinodul nostru să fie mândri de faptele lor pentru cultura națională, mergând pururi în fruntea tuturor.

N.

Procesele de presă ale deputatului Dr. N. Șerban.

Se știe, că în timpul din urmă statul maghiar prin ciracii săi a început o persecuție sălbatică în contra deputatului român d. **Dr. Nicolae Șerban**, deputatul Făgărașului. I-se intentase dlui Șerban o serie nesfârșită de procese de presă, în cari dsa fusese osândit, în 5 cazuri, la 5 luni temniță ordinară și 9000 cor. pedeapsă în bani. Recursul dlui Șerban în contra acestei sentințe se va pertracta azi la Curtea de casație din Budapesta. Mâne, Mercuri, se va pertracta la Curtea de apel din Murăș-Oșorheiu un alt recurs al dlui deputat Șerban dat în contra sentinței prin care dsa fusese judecat la 2 luni temniță de stat, pentru cântarea imnului nostru național „Deșteaptă-te române”, cântat cu prilejul memorabilei ședințe a congreșiei comitatului Făgăraș.

Dorim dlui deputat să poată infrunta cu deplină bărbăție această deslănțuire a furiei maghiare.

Turneul tenorului Rădulescu. Turneul artistic al tenorului Rădulescu, un adevărat eveniment cultural pentru centrele noastre românești, se apropie de sfârșit. Joi, în 24 Octombrie, dl Rădulescu va concerta în Siria; în 27 l. c. în Turda; în 29 l. c. în Abrud, iar în 31 Octombrie în Brad. Față de prestațiunile artistice ale celui mai bun interpret al cântecelor noastre românești, care este dl Rădulescu, ar fi de dorit ca publicul românesc să arate mai mult interes față de turneul acesta.

Un nou incident cu vaporul „Principesa Maria”. Din Sofia vine știrea, că vaporul „Principesa Maria” oprindu-se la Burgas pentru a lua încărcături turcești a întârziat din cauza unei nesfârșite în privința formalităților de pașaport. A intervenit legația română din Sofia și vaporul a putut pleca. Din cauza întârzierii însă vaporul a renunțat de a-și continua drumul spre Constantinopol și s'a înapoiat la Constanța.

cu foietonul nostru de ieri ținem să amintim părerile decanului dela facultatea de sismologie a universității din Filadelfia, Albert Noble, care prevede o zdruncinare a întreg teritoriului european din nemijlocita apropiere a mării — în 1972. Spune, că forțele naturii se pregătesc neîntrerupt de două secole pentru o erupție îngrozitoare și deja învierea vulcanilor de câțeva vreme se poate socoti ca presemn. Pământul european unde se adâncește în mare pe o enormă întindere conține cantități neînchipuite de materii vulcanice, cari vor trebui să explodeze în anul 1972, dreptaceea locuitorii din aceste regiuni și în special Italianii ca fiind cei mai amenințați de forțele elementare ale pământurilor lor, să se asigure de cu vreme de viață în — America.

Referitor la această notă din urmă „L'illustrazione italiana” observă că congresul impecabililor pacificatori ai congresului din Geneva — dată fiind atitudinea dușmănoasă a membrilor acestui congres față de interesele italiene — ar fi făcut o faptă de mare merit, dacă ar fi votat un contingent cât mai mare de aplause ilustrului profesor Noble, care s'a pronunțat, îmbrăcat în haină de profet, despre totala disparițiune a Italiei de pe globul pământesc. Susnumita revistă, de un pronunțat caracter naționalist, care nu conține nici un cuvânt care să nu tremure de fiorii sufletului poporului italian, atât de înălțătoare și energică, cetită de noi Românii ne-ar face cel mai mare bine, pentru că am învăța dela această țară a Italiei „espressione della progresa e civiltă”, să nu ne plecăm orbete tuturor steagurilor ce se înalță în apus în numele civilizației, luându-și bun și rău, învățându-ne rosturile noastre, — numita revistă mai observă că savantul seismografist de ce nu

și-a aplicat renumita-i teorie pe pământul Angliei, care pe o întindere de 9500 km. a suferit mari terorizări, sau al Japoniei care iarăș numai deunăzi a avut să indure mari schimbări de teritoriu. Ori poate savantul Noble voia să scutească pe eventualii pacificatori din Geneva de încordările de nervi ce le-ar fi făcut chibzuind asupra aspirațiilor italiene în 1972?

Trei români executați în Bulgaria? În Calafat s'a răspândit șvonul că au fost executați trei bulgari de origină română pentru motiv că nu au răspuns imediat la chemarea făcută de mobilizare.

Bugetul Rusiei. Din Petersburg se anunță: Ministrul finanțelor a supus camerei proiectul de buget pe 1913. Veniturile ordinare sunt evaluate la 3,169.142.828 iar cheltuielile ordinare la 181,358.623 ruble; venitele extraordinare sunt evaluate la 10 milioane iar cheltuielile extraordinare la 220,622.756 ruble.

Exrege. A produs în Europa o înduioșătoare impresie manifestul fostului suveran al Portugaliei, tânărul Manuel, adresat emigrațiilor regaliste și națiunii portugheze. Copilul gonit de pe tron în împrejurările cunoscute spune în acest manifest că e mândru de a se simți regele unui asemenea popor. Și adaogă:

Mă simt din ce în ce mai identificat, într'o intimă comunitate de idei și sentimente, cu țara mea, cu principiul politic al cărui reprezentant am oncarea să fiu, cu toți aceia cari, prin toate mijloacele, l-au servit așa de nobil. Mișcarea regalistă portugheză nu este revanșa unui partid învins politicește, o luptă stimulată numai de satisfacțiunea unui simplu capriciu dinastic. Este în mod real și efectiv expresiunea voinței naționale care vede în restaurarea monarhiei ultimul mijloc de salvare a patriei. Cu acest gând care este al întregului popor portughez — cu excepția mîncrății care domină despotice prin violență și teroare — cu acest gând care este primul ce se impune spiritului meu în acest moment solemn, mă adresez vouă tuturor, exilați ca și mine, și acelor cari, în Portugalia, după atâtea suferințe, păstrează încă vie încrederea în cauza noastră, ca să vă afirm că steagul monarhiei, steagul libertății, dreptății, ordinei, continuă să falfăie în mâinile mele, pentru ca sub cutele lui să se unească toate energiile, toate devotamentele, toate bunăvoințele cari vor să lucreze la opera patriotică ce reprezintă și simbolizează drapelul albastru și alb — **Don Manuel, Rex.**

Devotamentul reginei Bulgariei. În Sofia e liniște absolută. De n'ar fi mișcarea trupelor, sosirea și plecarea nesfârșitelor trenuri militare cari dau împrejurimilor gărei o animație neobișnuită, nimeni n'ar crede că se prepară grave evenimente. Comunicațiile telegrafice și telefonice au fost aproape întrerupte. Populația habar n'are de ceace se întâmplă dincolo de mahalale; ea nu se preocupă decât de ultimele pregătiri în vederea războiului. Această liniște a capitalei Bulgariei, această liniște gravă a cetățenilor, are ceva impunător și mișcător în acelaș timp. Bulgarii întrevăd viitorul cu seninătate, conștienți de cauza sfântă pentru care vor lupta.

Regele Ferdinand a plecat la Stara Zagora în Rumelia, o poziție strategică importantă situată pe întăriturile meridionale ale Balcanilor, unde e cartierul general al armatei bulgare. Stara e la 50 km. de granița turcă, la 80 km. de Adrianopol. În timpul acesta, regina vizitează spitalele, unde face toate preparativele în vederea primirii răniților din război. Suverana nu vrea să se dea îndărăt dela greaua sarcină ce-i va reveni în activitatea ei patriotică, interesul pe care-l arată tuturor operelor caritabile organizate în vederea războiului, produc o mare impresie aici. Ea, a avut ideea să sugereze ministrului de culte să dea voce elevilor să facă scama și bandajele necesare răniților. Propunerea a fost primită cu entuziasm și azi toți elevii și elevele lucrează la facerea bandajelor și scamei.

Fi-va și un războiu aerian? E o chestiune care se discută foarte mult în presa străină. Toate țările din Balcani posedă o aviațiune militară, mai mult sau mai puțin dezvoltată. Se poate ca aeroplanelle să nu fie întrebuințate în marele conflict spre care mergem? Dar e greu

PAGINI RASLEȚE.

Literatura franco-română.

S'au întâmplat, în anii din urmă, oarecari fenomene literare vrednice de înregistrat, pe tărâmul publicisticii. Vrem să pomenim de literatura franco-română, sau — mai precis — de încercările făcute spre a înfăptui o apropiere între activitatea publicistică a celor două țări surori, încercări care s'au cristalizat acum sub forma unui volum, datorit dlui Léo Claretie: „La Roumanie Intellectuelle”.

Cam prin anii 1900 — dacă memoria nu mă înșală — aparea în capitala Franței o revistă a regretatului Th. Bruel intitulată „La Revue franco-roumaine”, una dintre cele mai interesante încercări de a populariza în marea metropoliă literatura românească mai nouă. Defunctul Cornel — odinioară expulzat de bună voie din cauza unui proces literar cu dedesubturi prea puțin literare — și-a ispășit vinovăția în chip merites și laudabil. Revista — la care colaborau distinși scriitori pariziani alături de o falangă de scriitori din țară — avea toate însușirile unei bune publicațiuni și apărea îngrijită ca formă, ca tipar și variată în conținut. Firește că n'a durat multă vreme, deoarece apariția era legată de cheltuieli prea mari.

Acum câțiva ani d. Florea Simionescu reînoui încercarea, dar sub o altă formă. D-sa a tipărit câțiva timp o fecundă publicațiune „Revista Albă” tipărită în limba română, la Paris, cu sacrificii însemnate — după cum ne închipuim. Era, îndărătul acestei încercări vre-o combinațiune editorială? N'am putea spune. Recenziile, bibliografia ocupau, pe cât ne aduceam aminte, un spațiu relativ larg în acea revistă, căreia dificultățile unei bune corecturi, lipsa unor caractere strict românești, ca *i, u* (scurt) și altele îi dădeau o înfățișare curioasă.

Nici această încercare n'a reușit.

Amândouă, însă au lăsat bune amintiri și au importanța lor în istoricul publicisticii și beletristicii noastre din deceniile din urmă.

N'avem, momentan, la îndemână colecțiile ziselor reviste, deși am avut plăcerea de a colabora și la una și la cealaltă. Dar dacă destinul ne va ajuta să descoperim oarecari exemplare rătăcite printre mormanele de publicațiuni mai vechi, ne vom face plăcerea de a ne mai opri asupra acelor dispărute — nu însă și uitate — reviste franco-române.

Despre organizațiunile franco-române întemeiate în scop de a propaga o cât mai strânsă apropiere... literară — dacă nu chiar economică — între Franța și sora ei mai mică, România, nu e locul de vorbit aci. Faptul ar comporta un studiu de proporții mai mari.

Chiar în anul trecut s'au pus bazele unei Ligii, care e, dacă suntem bine informați, o creațiune în legătură cu „Analele” din Paris, revista de popularizare bine cunoscută. Iar acum, mai de curând, — și nu mult după apariția revistei franceze în București, sub conducerea dlui Caion — s'a vorbit mult despre inițiativa publicațiunii literare pariziene „La Vie” de a cultiva cu deosebită luare aminte sentimentul... literar franco-român, acordând cât mai mult spațiu colaborării românești, sub garanția publicistului Matei Rusu, ne care l-am amintit în unele cronici trecute și pe care-l vom menționa încă de aci înainte.

Dacă ar fi însă să facem istoricul complet al publicisticii franco-române, s'ar cuveni să ne urcăm, oronologiceste, mult mai sus. Însă-și publicistica revoluționară condusă de acei bărbați de stat ai României cari au contribuit, la mijlocul veacului trecut a emancipa și a învoi spiritul de progres în țările române, s'a făcut în limba franceză. Această limbă, prin excelență universală și a adus mari și istorice servicii încercărilor și luptelor eroice pentru înfăptuirea libertății, pentru săvârșirea actului Unirii și așa mai departe. Nu murta peste hotare, dar și aci, între frontierele țării, ziarele, revistele, apelurile, pamfletele, apăreau în limba franceză, — după cum de graiul francez s'au servit reprezentanții României în congresele europene, fie în Paris, fie în Berlin, la 1878. Nu însă despre aceste momente istorice de importanță capitală ne vom ocupa în atari cronice efemere, consacrate exclusiv actualității. Ceva mai apropiate de noi și mai

în de aproape legătură cu reflecțiile dela începutul articolului de față sunt relațiile de schimb literar — pe cale de conferințe și de cursuri publice — organizate, în anii din urmă, fie la București și la Iași prin conferențieri literari ca Mendès, Richepin, Claretie, Chérot și alții, fie în Capitala Franței prin învățați ca d. A. D. Xenopol.

Revenim însă la publicistica literară.

Încercările defunctului Cornel — plin de temperament și de avânt — s'au sintetizat printr'un mic volum, de 50 pagini, apărut în 1903 în editura Sansot et Comp. din Paris sub titlul: „La Roumanie Littéraire d'aujourd'hui”. Cartea făcea parte din „Collection d'Études étrangères” și conținea următoarele subîmpărțiri:

La Poésie, Le Roman et le Théâtre; Notices biographiques des principaux écrivains roumains, les poètes; les prosateurs; les critiques; les revues roumains, Bibliographie...

Firește, într'o piachetă de 50 de pagini, consacrată atâtor capitole, autorul nu putea să publice decât schițe fugitive și cercetări foarte puțin documentate. Nici vorba nu putea fi, bunăoară, de exemplificare, ori de citațiuni culese din texte literare românești.

Cu toate aceste — și poate vom mai stărui asupra constatării ce facem — broșura regretatului Caion este una din cele mai serioase încercări și chiar dintre cele mai complete făcute în această direcțiune.

Volumul nou, al dlui Léo Claretie, apare — coincidentă remarcabilă — în aceeași editură, a librăriei Sansot. De astă dată însă e vorba de un volum mult mai mare, cuprinzând 270 pagini, pe lângă că e datorit unui francez de băstinaș și are, prin urmare, parțialul exotismului, în adevăratul înțeles al cuvântului.

Volumașul lui Th. Cornel n'a provocat nici o senzație, nici o emoție. Credem chiar că a trecut aproape neobservat la apariția lui în librării. Se și cetia, în genere, mai puțin acum zece ani și se dădea mult mai puțină atențiune producțiunilor literare românești în străinătate. D. Marcel Montandon nu cultiva cu regularitate cu care o face astăzi în „Mercure de France” rubrica semi-permanentă intitulată „Lettres roumains”. Conferențieri nu veniau, sau veniau încă foarte arare ori. Societatea „Analelor” nu avea încă o ramificațiune în București.

Apoi — ce emoțiune putea fi pentru un scriitor, să fie citat — fie și în limba franceză de un modest compatriot ca defunctul și binevoitorul Cornel. Pe când a fi amintit ca d. Claretie — chiar dacă nu e Jules, academicianul — în seamnă o mulțumire cu totul alta.

De aceea ne vom opri cu oarecare pedantism asupra noului volum, făcând o comparație în treacăt, între încercarea de odinioară a lui Cornel și între opera dlui Claretie. Facem această alăturare cu toată obiectivitatea necesară, întru cât avem mulțămirea și cinstea de a fi amintit într'unul și în celălalt.

Apropierea, de altfel, se impune, întru cât cărțile amândouă au apărut sub egida unei și aceleiași edituri pariziene. Rodion.

ECONOMIE.

După adunarea Asociațiunii.

În numărul ei mai nou „R. Economică” scrie asupra tovărășiilor sătești următoarele: Dela sosirea donațiunii Stroescu un viu schimb de idei a urmat în toate păturile înțeleghătoare ale poporului nostru asupra modului cum s'ar putea înfăptui cu mai multe șanse de reușită tovărășiile sătești, ținând seamă și de organizația noastră financiară-economică existentă, și în conglăsuire cu aceasta.

Însuși comitetul central al „Asociațiunii” chemat a găsi căile cele mai potrivite împrejurărilor noastre, pentru realizarea nobilelor intenții ale donatorului, a procedat cu cea mai mare minuțiozitate înainte de a veni cu o propunere concretă la adunarea generală.

Se precizeze care țara balcanică e mai bine provizionată cu aparate de zburat și dispune de mai mulți piloți aviatori și dacă coaliția balcanică poate opune un număr superior de forțe aeriene celui al Turciei. Părerile în această privință sunt împărțite. După unii, coaliția sârbo-sloveno-greacă dispune de vre-o treizeci de aviatori militari, cărora Turcia nu poate opune decât vre-o zece. Sunt alții însă cari susțin că aviația aeriană a Turciei e cea mai puternică și cea mai bine organizată cel puțin mult superioară celei bulgare.

După „Illustration” Bulgaria dispune de vre-o douăzeci de aeroplane și un număr egal de aviatori militari; Serbia de vre-o șase sau opt aeroplane și de vre-o șase buni aviatori militari; Grecia s'ar fi aflând în aceeași situație ca și Serbia; în schimb, Turcia ar fi stând destul de prost. Trebuie să se ia în seamă, însă, că toate aceste state au angajat sau vor angaja aviatori străini, cari vor face treabă bună. Astfel, chestiunea delimitării aerian în Balcani un război aerian devine serioasă și alarmantă. Ultima conferință a congresului interparlamentar din Geneva a admis controlul și recunoașterile făcute cu aeroplanele, dar nu și lansarea de explozibile.

Se va respecta oare acest desiderat? Și înțirile dintre aeroplanele dușmane nu vor demora oare într'un adevărat război aerian? S'ar putea întâmpla ca să fie dat Balcanilor să se sancționeze și să sancționeze și acest teribil răzdoi.

Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic!
— 200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lauaiea, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare dosă se aclede și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil. în mărei postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiēna” Timișoara-Colete** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea caselelei hotelului „Coroana”.

Németh și Király. eroitorie pentru domni Cluj, nr. Kötő 5, anuntă on. public român din loc și împrejurime, că au sosit șofe indigene și străine, pentru sezonul de toamnă și iarnă. Pardesii, paltoane se prețose pe lângă preturi acomodată, conform modei. **Rămân** on. public pentru sprijinirea și mai departe.

Ultima oră

Soldați turci în Sarajevo.

Sarajevo. — 34 soldați turci sub conducerea unui ofițer au sosit aici. Cu toții au luptat în Sandjaci în contra Muntengrișilor, atacul Sârbiilor l-a respins însă și astfel o trupă a fost obligată să treacă frontiera bosniacă. Deocamdată soldații au fost dezarmați și duși în lagărul militar. Probabil că vor fi transportați, sub escortă militară, la Constantinopol.

Lupta lângă Tamros.

Londra. — Corespondentul din Sofia al ziarului „Daily Telegraph” anunță: După o luptă crâncenă de o oră Bulgaria au silit garnizoana turcă să se retragă. Populația mohamedană din localitate a atacat pe la spate pe Bulgari pricinându-le mari pierderi. Din răzbunare Bulgarii învingători au incendiat localitatea.

Victorii grecești.

Atena. — Turcii fug în dezordine spre Serfidse. Trupele grecești au cucerit colinele Grimbovo și Xeronun. Artileria inamică a început o nouă bombardare contra întăriturii Grimbovo, dar fără rezultat.

Atena. — Printr'o succasă mișcare de împănjurare trupele grecești au cucerit Visvata. Trupele s'au retras în dezordine spre Serfidse, urmărite fiind de cătră Greci. În graba de a se retrage Turcii au lăsat la Elasona hărți de ale stărilor major, 1 milion cartuse și 2 care cu muniții.

Pierderea trupelor grecești în primele zile de războiului au fost 22 morți, între cari 3 ofițeri și 72 răniți.

A trimis pe d. Vasile C. Osvadă să studieze la noi în patrie, în România și în Bucovina mișcarea cooperativă. Raportul prezentat de d. Osvadă l'a supus discuției unei anchete de specialiști și ca rezultat a acestor studii și debateri îndelungate a decis următoarele cu privire la înfăptuirea acțiunii cooperative: să angajeze un tânăr cu pregătire specială, care va avea: a) să propage prin scris, prin prelegeri, prin cursuri și prin editarea de publicațiuni ideea înființării băncilor sătești și a altor însoțiri, b) să inițieze înființarea băncilor sătești acolo, unde e terenul prielnic și să deie toate informațiile pentru administrarea și conducerea lor, c) să tipărească statute-tip, registre de contabilitate-tip, formulare pentru actele de înregistrare, pentru procesele verbale, precum și alte tipărituri necesare administrației interne a însoțirilor. Toate aceste tipărituri să se pună gratuit din partea Asociațiunii la dispoziția băncilor sătești și a altor fel de însoțiri, d) să controleze activitatea băncilor și să adune date statistice despre mișcarea cooperativă dela noi. Principiile de cari va avea să se conducă conferențiarul cooperativ la înființarea băncilor sătești și a celorlalte însoțiri, vor fi cele îndobște cunoscute, cari sunt fixate și în raportul comisiei numite de comitetul central pentru studiarea chestiunii cooperative. Cheltuielile împreună cu angajarea acestui conferențiar cooperativ, precum și cheltuielile pentru tipăriturile amintite se vor acoperi din donațiunea de cor. 50,000 a dlui Stroescu și din alte contribuții și donațiuni. Comitetul central va ruga pe venerabilele consistoare și ordinariate ale bisericilor noastre să înființeze la seminariile preoțești și la preparanțiile învățătoarești câte un curs de economie națională, în care să se deie toate îndrumările necesare teoretice și practice pentru înființarea și conducerea cooperativelor sătești. Despărțămintele Asociațiunii deasemenea vor fi îndrumate să deie o mai mare atențiune chestiei însoțirilor economice și, conform alineatului e) din § 37 al statutelor, să îndemne poporul la înființarea de însoțiri folositoare pentru membrii lor, provăzute cu statute speciale, cari se vor înainta la autoritățile competente spre aprobare. În sfârșit finanțarea băncilor sătești se va face de către băncile existente, prin mijlocirea „Solidarității”.

Asupra acestor dispoziții ale comitetului central avea să se pronunțe acum adunarea generală și să le ratifice.

S'au prezentat trei propuneri modificatoare a propunerii comitetului central al „Asociațiunii”. Comisiunea aleasă pentru cenzurarea raportului general a cerut ca finanțarea cooperativelor sătești să se facă prin băncile regionale existente, fără mijlocirea „Solidarității”. Domnul Vasile C. Osvadă și-a susținut părerea originală, repetată și în numărul ultim al revistei noastre, pledând pentru înființarea unui birou central cooperativ, iar d. V. Tordășianu, a cerut crearea unui organ nou, cu totul independent, a unei centrale autonome a cooperativelor.

Adunarea generală, după discuții vii, s'a declarat pentru propunerea comitetului central al „Asociațiunii”, *propunere cu care a votat și însuși d. Stroescu, respirând prin aceasta totodată în mod neîndoios temerile, că neînfruptându-se acțiunea cooperativă imediat în modul contemplat original de d-sa, își va detrage donațiunea.*

Chestiunii atât de grele a cooperativelor sătești i s'a dat prin votul adunării generale soluțiunea cea mai bună posibilă. Nouele ramificații ale vieții economice-finaciare ce sunt tovărășiile, sunt aduse prin aceasta în o legătură mai strânsă cu organizația noastră financiară existentă, unde le este și locul ținând seamă de împrejurările noastre speciale, și pe care o vor completa în mod armonios.

Rămâne acum, ca pentru înfăptuirea acțiunii cooperative, așa precum ea a fost hotărâtă prin adunarea generală, comitetul central să afile persoana cea mai acomodată, iar pentru susținerea conferențiarului agronomic — mijloacele necesare. Să sperăm că se vor afla amândouă.

Situația financiară.

În piețele internaționale de bani situația s'a înăsprit. Discontul privat a crescut pretutindenea, parte în urma cererilor mari de toamnă, dar și în urma războiului din Balcani, izbucnit acum cu toată puterea. Băncile mari de emisiune, cari până acum au observat o atitudine destul de liniștită, e sigur că vor începe să-și urce etalonul oficial. În Londra se așteaptă urcarea etalonului cu 1% la 5% azi, Joi, ceea ce până în momentul când scriem aceste știri, probabil, va fi și urmat. Acelaș lucru va urma imediat în Berlin, unde discontul privat a crescut cu $\frac{1}{8}\%$ la $4\frac{1}{8}\%$. Urcarea va fi 1% întreg, dela $4\frac{1}{2}\%$ la $5\frac{1}{2}\%$. Chiar și Banca Franței se va vedea necesităta a urca etalonul, după ce discontul privat deja s'a ridicat cu $\frac{1}{8}\%$ deasupra etalonului oficial.

Între astfel de împrejurări nu începe îndoielă că Banca Austro-Ungară încă va trebui să-și urce etalonul, deja în timp apropiat, mai ales că s'au ridicat față de ea mari pretensiuni în ultimele zile, în piața deschisă circulația stagnând cu totul. Urcarea la noi va fi probabil de 1% întreg, dela $4\frac{1}{2}\%$ la $5\frac{1}{2}\%$. Perspectivele ce se deschid prin aceasta băncilor mici din provincie și preste tot solicitatorilor de credit de tot soiul sunt deci din cele mai triste.

„R. E.”

O știre îmbucurătoare.

Ziarul „Pester Lloyd” scrie: Piața de bani din Berlin ia o dezvoltare neașteptat de favorabilă. S'au oferit bani de zi cu $2\frac{1}{2}\%$ și sub acest procent, dar abia s'au putut plasa. Bani pe ultimo s'au oferit cu 5 și $4\frac{7}{8}\%$ procente. În legătură cu aceasta și cererea după titluri a fost mai mare, așa, că etalonul privat a scăzut din nou cu $\frac{1}{8}\%$ la $4\frac{1}{8}\%$ procente. Este de sine înțeles, că dispoziția eminentă a pieții de bani are o influență favorabilă asupra stării Băncii Imperiale, căreia prin urmare îi va fi posibil să mai aștepte cu urcarea etalonului. Ba să înmulțesc și oamenii aceia, cari sunt de părerea, că de fel nu este esclusă posibilitatea, că Banca de emisiune va putea ieși la capăt fără să urce etalonul în anul 1912. În acest sens este compus și raportul săptămânal al Băncii Imperiale, precum urmează: Încă înaintea sfârșitului anului a fost în general răspândită părerea atât în străinătate cât și la noi, că suntem avizați la capital străin pentru a putea finanța industria noastră avântată. Între aceste însă am replătit cea mai mare parte a pretențiilor străine, fără ca să sufere cât de puțin prosperitatea industriei noastre și a

comerțului nostru. Înaintea de aceasta cu 2 luni s'a crezut că cel târziu pe schimbarea cvartalului se poate conta la ridicarea etalonului Băncii Imperiale, iar rata încă și azi este neschimbată, deși au intervenit tulburări politice, și la Londra și la Paris s'a urcat etalonul. Dar și etalonul privat notează în Berlin cu $\frac{1}{2}\%$ mai jos ca în Londra, — ceea ce nu este un caz des. În fine, că vom ieși la capăt în anul acesta fără urcarea etalonului, va depinde dela dezvoltarea viitoare a politicii, și dela cursul devizelor; în zilele ultime după urcarea etalonului oficios, a urmat în Londra și în Paris o mică scădere a cursurilor devizelor, ceiașe se poate privi ca un semn favorabil”. În urma influenței mari, care o are dezvoltarea pieței germane și starea Băncii imperiale asupra monarhiei noastre au o mare importanță raporturile nouă din Berlin. Chestia etalonului din Austro-Ungaria stă doară în legătură cu aceea din Germania, și de aceea este verosimil, că întrucât îi este posibil Băncii imperiale de a renunța la urcarea etalonului atunci va fi posibil, că nici Banca noastră de emisiune nu va decide schimbarea etalonului. Imprejurările deocamdată abia sunt pentru susținerea etalonului de 5%. Circulația pe piață e sistată deoarece lipsesc cu totul oferte din afară: rata de împrumut e tot înaltă, iar acoperirea trebuințelor reduse este datorită institutelor de aici. Dar să constatăm și faptul, că înaintările la Banca Austro-Ungară se mișcă în cadre strimte, și nu ating suma scadențelor.

POȘTA REDACȚIEI.

Dorett. Regretăm foarte mult că nu mai putem veni. E prea de tot târziu. Nici manuscrisul nu-l mai păstrăm.

A. R. Sibiu. „Articolul” dv. nu merge.

Vla. Poeziile mai trebuie mult muncite.

Pr. D. S. București. Așteptăm de mult partea a doua, ca să putem începe publicarea. Salutări.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Septimiu Ionașiu, Toteșd. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Noemvrie a. c.

Nicolae Motora, M.-Sân-Georgiu. Am primit 12 cor. abonament până la finea anului 1912.

Ilie Bursășiu, Săliște. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului 1912.

„V. L. Alba Iulia”. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului 1912.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Aviz

Avizăm abonații noștri că expediția ziarului „Românul” am transformat-o și în viitor foaia se va trimite după sistemul nou folosit și la folle mari din Budapesta și străinătate.

Deoarece aceasta transformare a reclamat o muncă uriașă și credem că s'au strecurat și unele greșeli la adrese, rugăm abonații cari nu primesc ziarul, sau primesc greșit să binevoiască a ne aviza despre aceasta ca să putem îndrepta momentan greșala comunicându-ne totodată și adresa completă la care trebuie să se expedize ziarul.

Adm. ziarului „Românul”.

Mulțămită publică.

(Continuare și fine).

Pâncota: Pankotai gazdasági és iparbank 1.—, Simeon Buda 10.—, Ignatie Pavlovici 5.—, Őrs Rezső 1.—, Constantin Pavlovici 5.—, Aurel Dimitrescu 2.—, Ioan Binciciu 5.—, Grunmaz Ernő 1.—.

Maria-Radna: Dr. Ioan Ursu 5.—, Dr. Vasile Avramescu 5.—, P. Givulescu, protopop 2.—, „Mureșanul” 5.—, Dr. Beles 2.—.

Chișineu: „Victoria” filială 10.—, Dr. George Popoviciu 5.—, Dr. Iustin Petruțiu 2.—, Dr. Ioan Godrean 1.—, Mihaiu Veliciu 5.—.

Șiria: Mihaiu Lucuța, protopop 2.—, Vasile Popoviciu, preot 2.—, Romul Măeruşian, preot 2.—, Nicolae Lazarescu 5.—, Mihai Dulhaz 3.—, P. Faur 1.—, Șt. Bodea 2.—, Șt. Bodea 1.—, M. Suciu 1.—, P. Borlea 2.—, T. Borlea 2.—, Nicolae Petroviciu 1.—, Petru Tămaș 1.—, Mihai Hui 2.—, Axente Secula 10.—, N. N. 1.—, Ioan Tămaș 1.—, Savu Dronca 1.—, Traian Dronca 1.—, Lena Cristea —.50, Saveta Suciu 2.—, Mitru Suciu 1.—, Iacob Borlea 1.—, Elena Mera 2.—, Dobos, inv. 1.—, „Victoria” filială 5.—, Dr. Alexiu Popoviciu 3.—, Dr. Iacob Hotăran 3.—, Savu Oanea 1.—, Pavel Bodea 1.—, Petru Dulhaz 2.—, Nicolae Duma 1.—, Gavra Borlea 2.—, Aradani Șofra 2.—, Mihaiu Grecu 2.—, Ioan Puscaș —.40, Dimitrie Ponta 1.—.

Pecica: In tas la sf. biserică din Pecica-rom. 10.98. D. Ghebeles 5.—, Dr. A. Novac. 5.—, Dr. Ciacian 10.—, Șt. Roja 1.—, Ni Barbu 2.—, Dr. D. Barbu 2.—, I. Imbrea 3.—, Șt. Igrășan —.40, Oncu P. —.30, Traian Igrășan 1.—, Miloș Ioanoviciu 1.—, Moldovan Mănuilă 1.—, Cheveresian Mănuilă 10.—, Ioan Remus 1.—, Ilie Mara 1.—, Teodor Imbreane 1.—, Sofia Horoiu 1.—, Selegian Mănuilă 1.—, Vasiliu Ciorogariu 2.—, Dimitrie Pata 2.—, Tigu Vancu 5.—, Mănuilă Pata 2.—, George Puta 1.—, Avram Puta 2.—, Constantin Acoi 1.—, Novac Ghinu —.40, Iovan Aconii 2.—, Tanasie Aconii 1.—, Ioan Tămășdan 1.—, Mita Tămășdan 1.—, Ștefan Șiclovan 1.—, Ponta Mita Vasi 1.—, Bucharoveț Octa 1.—, Ioan Avram 1.—, Ghinu Șiclovan 1.—, Arcadie Ponta Mărgitan 2.—, Simeon Pălincăș 2.—, George Miloșievici 1.—, Ponta Ștefan 1.—, Ioan Novac 1.—, Ponta Ștefa Manea 2.—, Dimitrie Mezei —.20, Mezei Mihailă 1.—, Dimitrie Șiclovan 1.—, Aron Șiclovan 1.—, Balai Șteva —.40, Ponta Iota 1.—, Dimitrie Ponta 1.—, Petru Barb —.30, George Dragoș 1.—, Moldovan Tena 1.—, Iancu Orga 1.—, Teodor Orga 1.80, George Ponta 3.—, Igrășan Trifon 1.—, Evram Tămășdan 1.—, Moldovan Mănuilă 1.—.

Bontești, la 24 Septembrie v.

Cornel Sabău, preot gr.-or. rom.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Nov. a. e. în cancelaria subscrișului

(0 472—12)

Dr. Ion P. Olteanu,
adv. Magyarlăpos.

LIBRĂRIA ROMÂNEASCĂ

„LUCEAFĂRUL”

IONESCU & PEREANU,
BUCUREȘTI

CALEA VICTORIEI 116, ALĂTURI
DE BISERICA-ALBĂ.

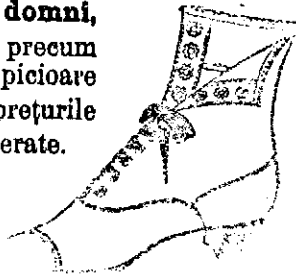
Roagă pe toți românii cari vin în capitala Regatului a o cerceta, găsind tot ce le trebuie mai ieftin ca ori unde, reviste și foi românești din țară și peste hotare. (fo 510—5)

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Gluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete pentru domni, dame și copii**, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

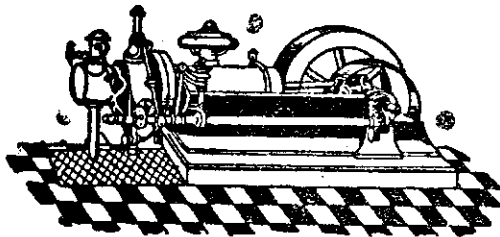
(No 138—30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada T-mășorii n-rul 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apeducte. Atelier pentru repararea pom-pelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.
TELEFON 184.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perni.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.

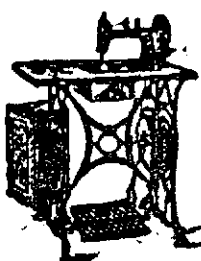
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

(Lu 15—60)

(Ka 31—52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soi 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revânzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899.

Telefon: 28—35.

N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate

din bronz și zinc pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

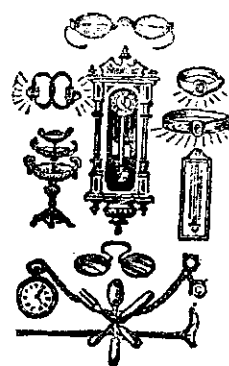
Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

MANDEL ZSIGA

orologler gluvaerglu-optic

DÉS—FÖTÉR

Sueursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articuli de argint de Chana Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ocheari și zviikeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparatari solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182—30)

Dacă voți să faceți mare economie în bani

atunci necondiționat să cercetați noul magazin restaurat de haine pentru bărbați, băieți și copii a lui

Korányi Jenő, Arad, Szabadság-tér.

Tot aici se află asortiment foarte bogat de tot felul de ghetă, pălării și articuli de modă pentru bărbați. Prețuri foarte ieftine.

Grăbiți a vă folosi de acest prilej rar!

Ko 496—10

In atenția pomicultorilor!

Ofer altor de pruni bosniaci ca „Balkanska Carica” (Regina balcanului) și „Kraljica Bosne” (Regina Bosniei). — Altoiul de 2—3 ani cu coroană admirabilă e cel mai bun din diferitele soiuri de pruni. Poama e foarte mare, excepțional de dulce și foarte gustoasă. Se coace spre sfârșitul lui August, când se poate folosi ca deesert, pentru uscat, la fabricarea țuice și a sligovițului. — Prunii mei nu sufer de căderea frunzelor, (Polystigma rubrum) ca de regulă alte soiuri la cari în mijlocul verii cade frunza, pricinuind stricarea poamei. Acest soi a fost premiat în diferite rânduri, cu premiul întâi din partea guvernului. A fost premiat la expoziția milenară din Budapesta 1896 și la expoziția din Viena 1897 cu medalie de aur, la expoziția internațională din Paris 1900 cu medalie de argint și în fine la expoziția regnicolară din Bosnia și Erțegovina ținută la Sarajevo iarăși cu medalie de aur. — Pentru calitatea prunilor garantez

Sava T. Kojdić,

(K 500) mare proprietar în Brečka, Bosnia.

Atențiune!

50.000 perechi de ghete!

4 perechi de ghete numai cu cor. 7.90
Din cauza încetării plăților mai multor fabrici mari sunt nevoite a pune în vânzare numeroase perechi de ghete cu prețuri foarte reduse. Deci, pun în vânzare, oricând, 2 perechi de ghete pentru domni cu bandă, și 2 perechi, pentru dame, din piele brună ori neagră, cu talpă durabilă, foarte elegante, toate 4 perechile costă numai cor. 7.90 Expediere cu ramburs.

F. Windisch

expo t de ghete

KRAKOVIA—KRAKAU, nr. 3/50

Mărfurile necorespunzătoare la schimb, ori reântore (Vi 508) bani p ntru ele.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

(Ku 89—60) **SZATMÁR,**
casa Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelilor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

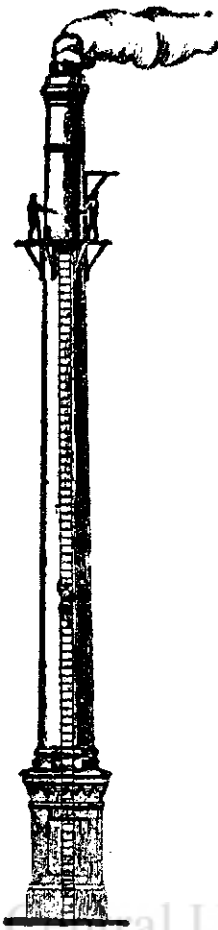
La trimiterea a 6 brice barbierilor se cotește taxa numai pentru 5.

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereti** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în păreți locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimite gratis.

(Gu 339—15)

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbale și piano încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de piano

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de piano la dorință execut și în provincie.

In atențiunea dlor vânătorilor!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod in excepțional și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugarut nr. 55.

Vo 286—30

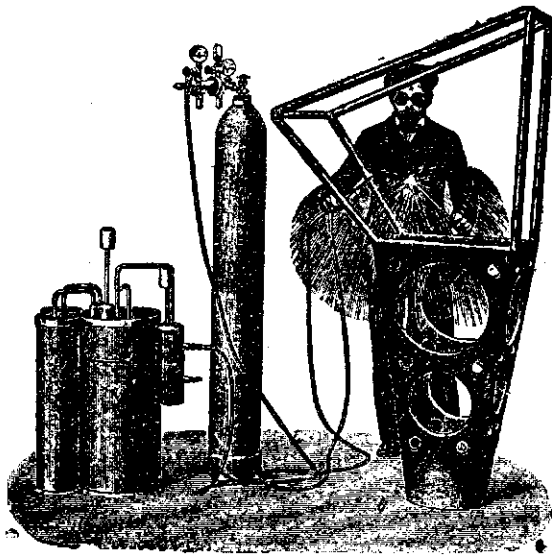
Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

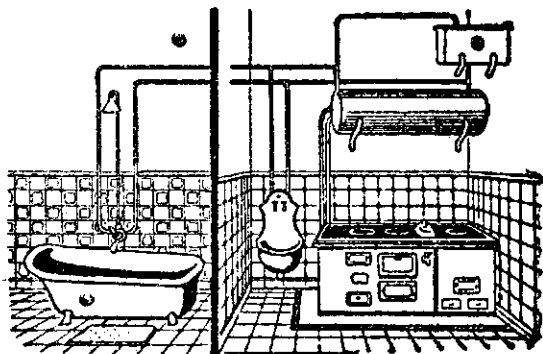
BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20—59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!
Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199—120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desemn sau după planul propriu; cupatoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adevărit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, livrare cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Stoboare de sârmă

tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

În atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vânătoare etc. (Ke 84—30)

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. Cele mai frumoase rețele! Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferestri de orice mărime.

Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimite gratis.

Premiat: Expoziția internațională de modă, Paris 1911: Grand Prix și și mod. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

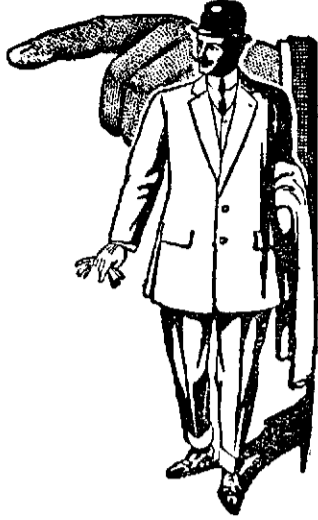
I. PETRAȘCU

SIBIU, strada Cisnădiei 30.
Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stofe engleze și indigene, precum și toffelul de articole militare.

Pe 264—30)

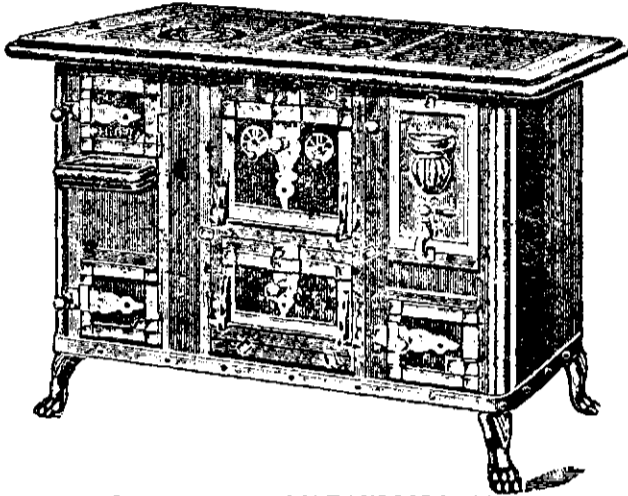
Dacă voji să aveți

o vatră bună de fierț (Sparherd)

și un

grătar elegant și ieftin

să vă adresați atelierului electric de încălzire a lui

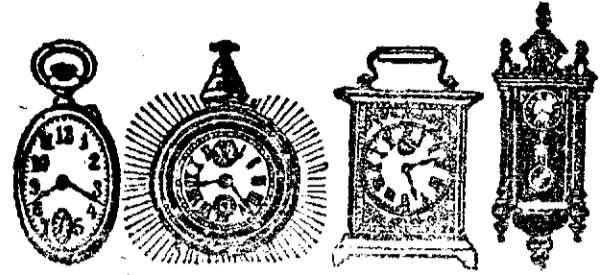
Franz Junginger TIMISOARA-GETATE (Temesvár-Gy.) Splongasse 2

Depozit de vetre de fierț gata. Catalog de prețuri gratis și franco.
(Ju 172—30)

H. Miklós J.

ciasornicar.

SIBIU — NAGYSZEBEN Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a toffelul de ciasornice de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios. Toate reparaturile se execută prompt și cu garnață.

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de buni, biciclete, mașini de cusut, gramafoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56—30)

Matutsek József

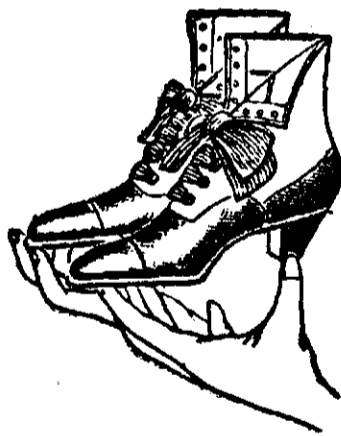
Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu toffelul de

încălțăminte

bărbătești și femelești executate în atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care-i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.

Pregătesc

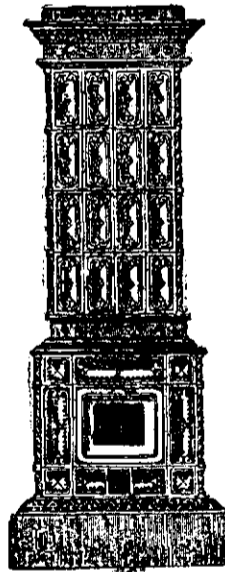
(Ma 146—30)

cuptoare de teracotă, căminuri, vase, glass-tre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

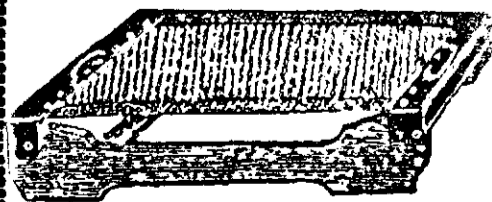
fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare
MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume: lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fierț și matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canaluri cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

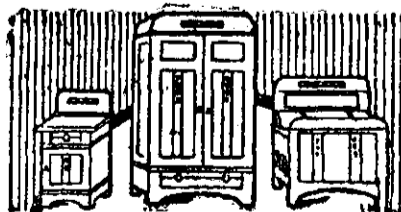

(K 464—)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea mea în tennița din Aiud, fabrică de mobile nou aranjată și magazin, precum și întreprindere de pompe funebre

Urmasul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia
(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

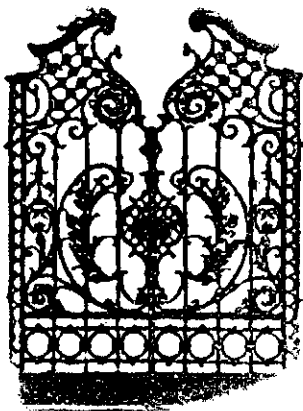
Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și camere, covoare, perdele și învălitoare de masă, matrațe de fol cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și conștient cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabilitatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

L 118 30

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articii de lăcătuşerie

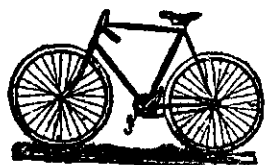
ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45

Executăm: vetre de fert, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, țînătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

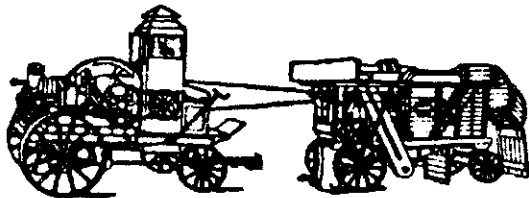
I 192--60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătuşeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

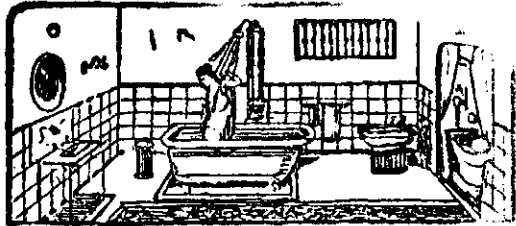
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gabel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-100)

KIKTA ISTVAN, Atelier de pictură
Budapeșt, VIII Kozsoru-n. 17

Imi iau îndrăzneala a atrage atențiunea on. publică asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, verandă și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta

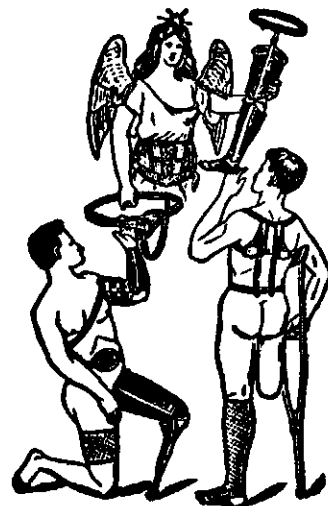
K. 41—

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje

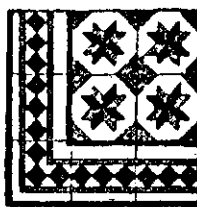
picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțele, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, elorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente preservative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

(Ma 131-60)

Mandler János

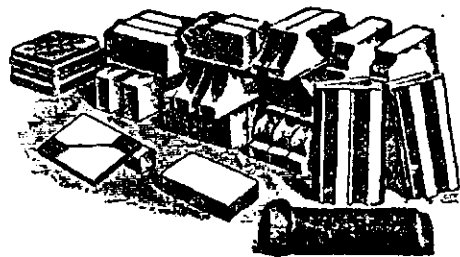
intreprindere de beton, plăci artificiale și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

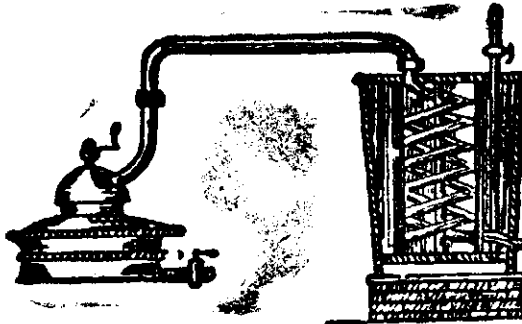
Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscare peretilor umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuni „Rabitz”, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexcepționabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servesc gratuit.

CAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru straturatul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile de platire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

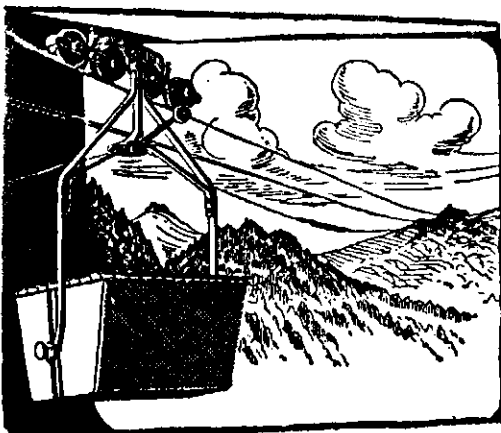
Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15-11.

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate „Balon”, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40-30)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KES. CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)

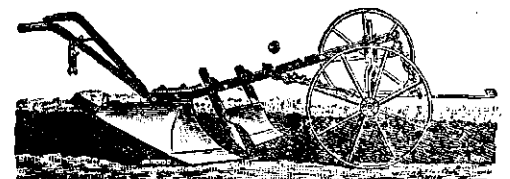
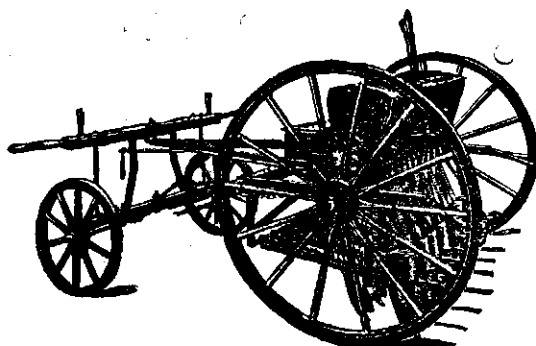
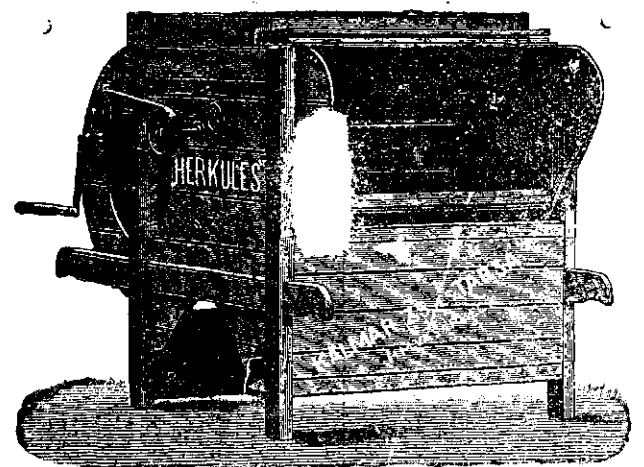
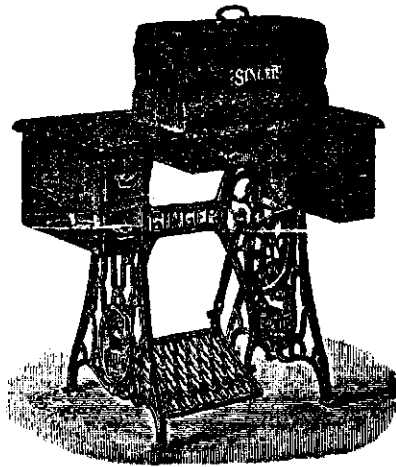
MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 808.

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treerată, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
preotești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :
(Ja 329—20)

leftinătate senzatională

Noutăți de sezon

Globoate de box cu
bandă, moderne și
solide pentru dame. K. **8-50**

Globoate de chevreau
cu bandă, foarte ele-
gantă, pentru dame K. **9-50**

Ghetele TURUL

sunt
cele mai bune, elegante
și durabile.

„TURUL”
fabrică de ghete soc. pe acții
Cea mai mare fabrică în monarhie.
Prăvălie: ARAD, (Palatul Minorității).

Globoate „American
Style” cu bandă eleg.
și solide p. bărbați K. **11-50**

Globoate de box cu
bandă, moderne și so-
lide pentru bărbați K. **10-**

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de:
oroloage de Elveția,
de aur argint, oțel și
nichel, oroloage de
părete și cu pendul.
Bijuterii fine și articlii
de briliante, obiecte
de lux veritabile de
argint, și argint de
China, articlii optici. In marele meu atelier de bijuterii se exe-
cută totfelul de bijuterii, și se reparaază cu specialitate bijuterii
și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.
(Bi 4-3-30)

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier
industrial pentru mozaicuri
de sticlă și rame de aramă.

Budapest,
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de
biserică colorate, mozaicuri
de sticlă și rame de aramă
de la cele mai simple până la
cele mai complicate, cu pre-
țuri moderate. — Geamurile
aproape tuturor bisericilor gr.
cat. sunt lucrate în atelierul
meu, între cari și ferestrele
bisericeii noi zidite din Szász-
Ujfalu (lângă Aiud) toa e sunt
lucrate în atelierul meu propriu.

Li 19—52)